

~~H 99-11.~~
~~51.~~

N. S. POPOVA

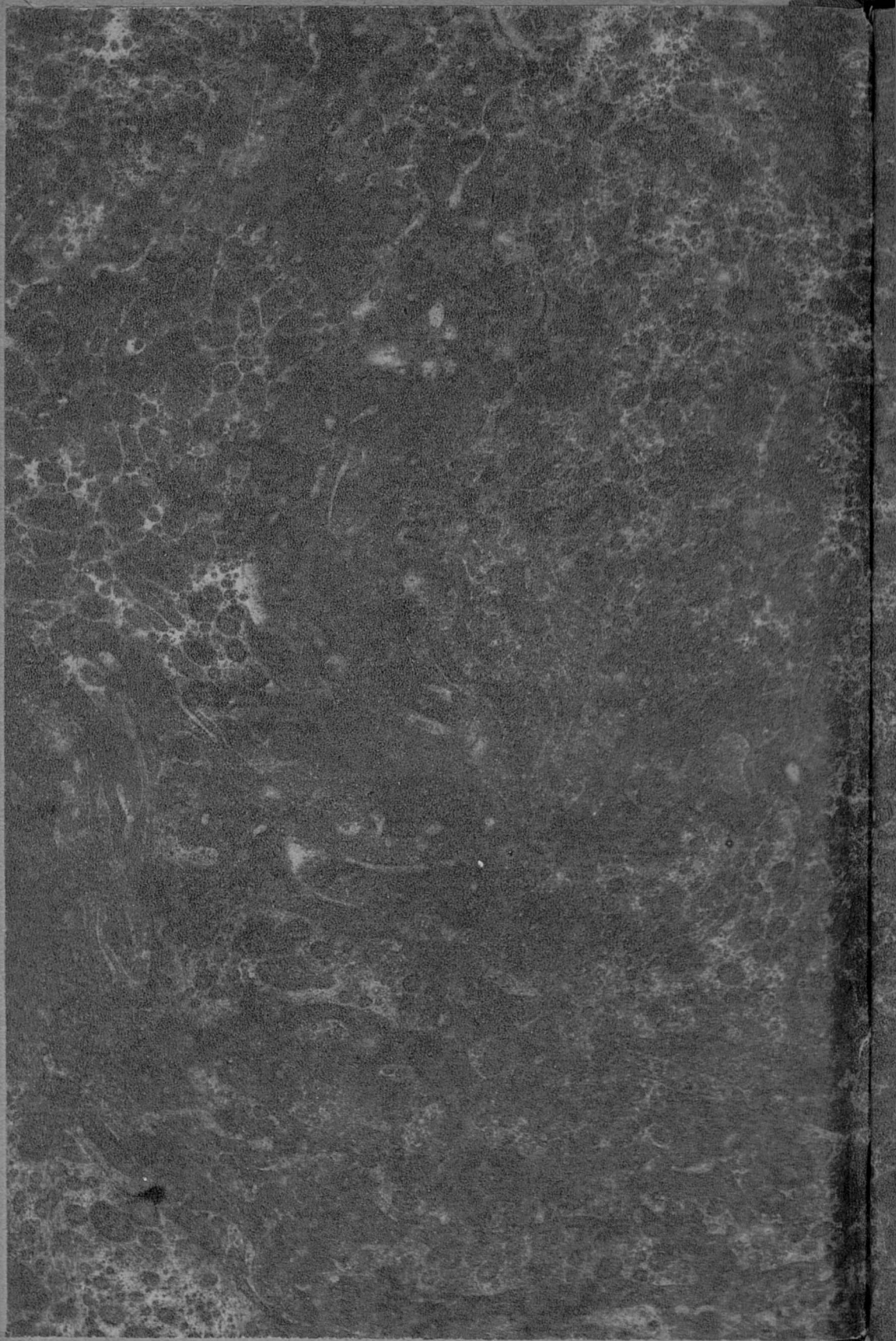
ARIFMETIKA ZADAÇAEZ

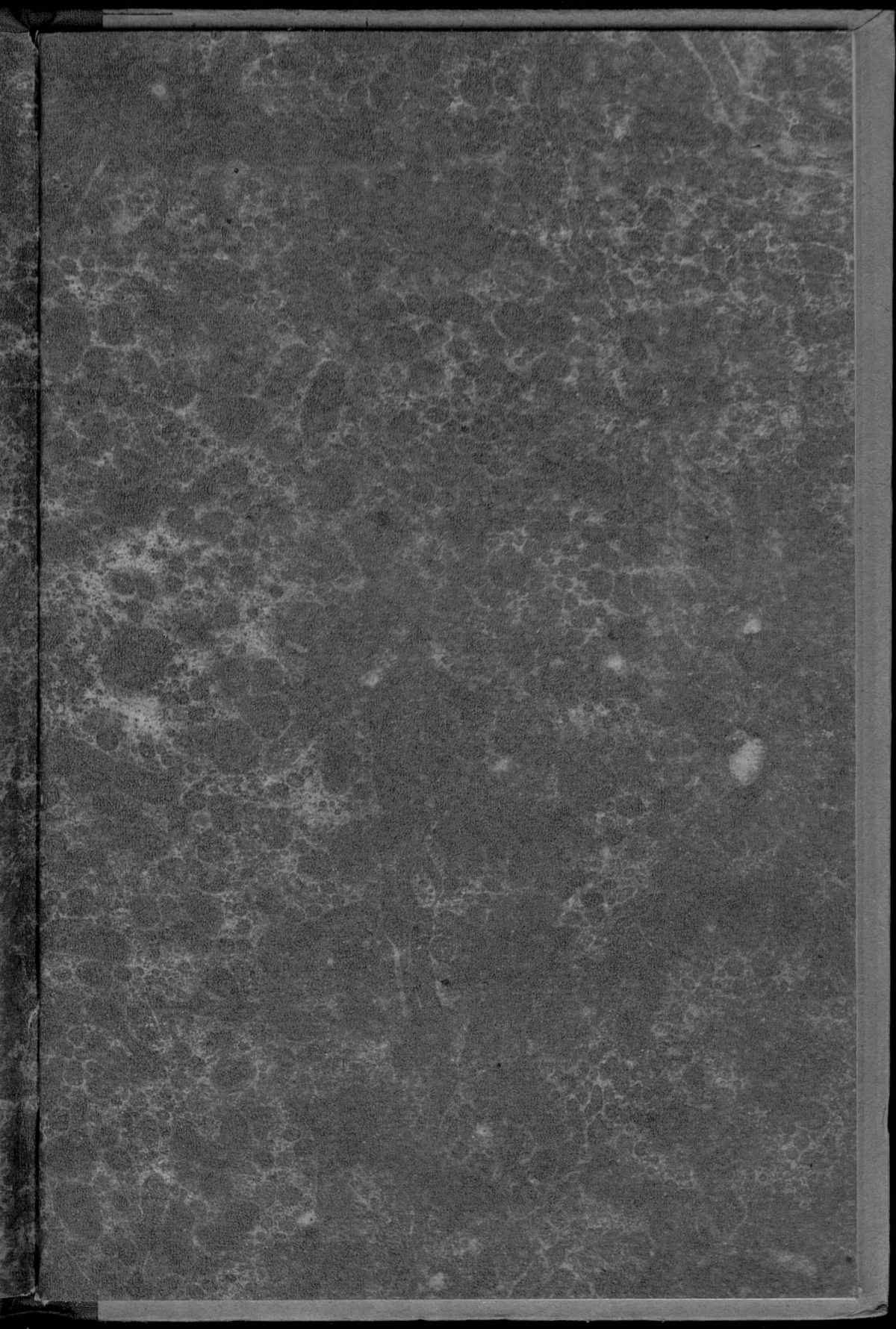
MEDO33A SKOLA PONDA

I TOR

UÇPEDGIZ
MOSKVA 1933

Коми-П.

3-1535/1

N. S. POPOVA

ARIFMETIKA ZADAÇAEZ

MEDO33A SKOLA PONDA

I TOR

KUIMƏT VELƏTÇAN VO

Vištalis İeznı RSFSR Narkomproslən
kollegia

Vuzətəmsə vištalis İeznı Komi okruglən
Ođır velətan jukət

Г.П.Б. в Лигр
Ц. 1933 г.
Акт № 1/14

UČPEDGIZ
Moskva 1933

Medozza skolalē 3-ēt da 5-ēt velētčan vo ponda petā arifmetikāe velētčan knīga (kьknan vo ponda etik knigaьn) da kьknan vo ponda torja knigaezēn arifmetika zadačaez.

Ətlāьn arifmetikāe velētčan knīga da zadačaa knigaez vьdsēn ьrtēnь 3-ēt da 4-ēt velētčan vo ponda arifmetikalish programmasē.

Zadačaa knigaesē, a siz-zē arifmetikāe velētčan knigasē gizis N. Popova. Sьlē otsalis uzas professor I. N. Kavun.

Ответ. редактор *Грибанов С. Ф.* Технич. редактор *Страупман.* Книга сдана в набор 1/VI 1933 г. Подписана к печати 1/VIII 1933 г. Учгиз № 4673 У-13 Уп. Главлита Б-49710. Заказ № 622. Тираж 5.500 экз. П. л. 31½ Бумага 63×94 см. 79296 тип. знак в 1 бум. л. Бум. листов 9625.

17-я фабр. нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «ПОЛИГРАФКНИГА»
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

МЕДОЗЗА ЈУКӘТ.

Тәд вьльн сәдтәм да çintәм.

1. Gozumnas skola ьstis pionerrezәs lagerrezә: iun tәlişә—38 mort, iul tәlişә—35 mort i avgus tәlişә—32 mort. Кьльн pioner gozumnas vetlisә lagerrezә?

2. Poходә vetlisә kuim pionerotrjad, вьдәсьс 136 mort. Әtik otrjadьн вәли 48 pioner, мәdikьн—46. Кьльн pioner вәли kuimәt otrjadьн?

3. Әtik grad вьлиş воştisә 49 kg kapusta, мәdik вьлиş 48 kg, kuimәt вьлиş 51 kg, нәләт вьлиş 52 kg. Una-ja воştisә kapustasә нәлнәn grad вьлиş?

4. Jagәda sadьн әktisә 92 kg jagәd: kryзовник—37 kg, şәd setәр—32 kg, mukәдьс—gәrd setәр. Una-ja әktisә gәrd setәrsә?

5.	41 + 28 + 19	85 - 29 - 35	37 + 48 + 63 + 52
	16 + 47 + 34	93 - 56 - 13	45 + 69 + 31 + 55
	26 + 58 + 74	137 - 65 - 47	189 - 26 - 19 - 40
	85 + 77 + 15	123 - 56 - 33	265 - 87 - 60 - 25

6. Kңiga novjәtan sunka sulalә 3 saţ 56 ur, kolodka—30 ur. Una-ja kolә мьнтьнь әтлаьн kolodka da sunka ponda?

7. Gumaga ponda мьнтisә 49 ur, çernilo ponda—55 ur, klej ponda—45 ur da kistočka ponda—19 ur. Una-ja vizisә şәm?

8.	25 + 29	69 + 75	150 + 99	190 + 69
	34 + 59	89 + 43	240 + 89	299 + 50
	45 + 49	79 + 56	160 + 98	370 + 89
	28 + 69	99 + 67	250 + 79	499 + 70

9. Velәtçьнь pondәtçәn kezә skolaә ьstisә 95 zadaçnik, 38 bukvar da 147 мәdik kңigәez. Кьльн kңiga ьstisә skolaә?

10. Gumaga, çernilo, peroez, karandassez, mel da mädik kolan torrez nävny skolalä şetisä 315 saţ. Skola nävvis 69 saţ vylä tetraddeş da 56 saţ vylä çernilo da mel. Una-ja esä kolţcis şämbyş?

11.	93 + 75	112 — 57	45 + 89	132 — 58
	85 + 68	114 — 36	75 + 95	142 — 94
	76 + 84	121 — 45	86 + 48	151 — 76
	87 + 96	243 — 69	97 + 64	234 — 87

1000-əz gizəmən sodtəm da çintəm.

12. Perväj pjaţiletka pondätikə vonas vëli lezəm 548 paravoz. Pjaţiletka pom kezə plan şerti vonas kolis lezny 277 paravozən unazyk. Planby vëli unazyk tırtəma 19 paravozən. Kbyny paravoz lezisə pjaţiletkaş medvərja voə?

13. Perväj pjaţiletka pondätikə SSSR-yn uzalisə 68 domna, Angliayn — 288 domnaən unazyk. Pjaţiletka pom kezə SSSR-yn domnaes sodisə 34 domnaən, a Angliayn çinisə 300 dom naən. Kytən da myndaən unazyk domna uzalisə pjaţiletka pomə?

14.	438 + 249	260 + 175	355 + 248	354 — 170	904 — 569
	506 + 309	273 + 240	204 + 569	527 — 180	702 — 398
	864 — 436	352 + 163	197 + 309	737 — 364	400 — 205
	616 — 307	248 + 272	386 + 298	840 — 576	800 — 569

15.	138 + x = 295	x + 181 = 356	384 — x = 129	x — 230 = 167
	179 + x = 400	x + 206 = 463	402 — x = 207	x — 318 = 238
	267 + x = 520	x + 124 = 378	538 — x = 380	x — 442 = 365
	384 + x = 632	x + 265 = 546	856 — x = 475	x — 529 = 384

16. Kooperativyn pajsik nävvis 16 m 75 sm şiţeç, 8 m 50 sm saţinet, paţto da koşţum ponda maţerjo kusək. Bvdəssə sija voştis 34 m. Kbyny metra maţerjo sija voştis paţto da koşţum ponda?

17. Ravoţnica nävvis 3 kg maţeg. Ətrpyiş peslaşikə maţegsə sija vizis 1 kg 150 g, a mədrpyra peslaşikə — 750 g. Mynda kolţcis maţegş?

1000-əz ətipasa ləddəsən voştəm da jukəm.

18. Şu çukərtan punktə medozza kvaţ lunə kolhoz kьs-kis 3 t 135 kg ruzəg da 1 t 360 kg zər, məd kvaţ lunə 4-iş unazьk ruzəg da 2 t 280 kg-ən unazьk zər. Mьmda vьdəs şusə şetisə kolhoznikkes?

19. Bur kolhoznik vonas keris 225 uzlun, uməl kolhoznik — 3-iş jeeazьk, a ozış udarnik — uməlyssa 5-iş unazьk. Kьnym uzlun vonas keris udarnik?

20. Sija voə, kər səgmis kolhoz, uzlun ponda vestisə 40 ur, kьk vo vərti — 5-iş unazьk. Eta vestəm kuza kolhoznik keris 270 uzlun, a iңьs — 3-iş jeeazьk. Kьəəm pьlən dokodьs?

21.	70·3	17·5	160·4	114·7	108·6
	60·7	29·6	180·5	126·5	107·9
	80·6	45·9	230·4	274·3	206·4
	90·8	56·7	280·3	368·2	*305·3

22.	360:6	426:6	510:3	728:4	200:8
	560:7	248:8	560:4	846:6	500:4
	370:5	384:6	660:5	936:4	700:4
	450:6	581:7	750:6	945:5	1000:8

23. Çelađ jaşlyьn kolə suvtətnь 8 krəvaţok. Vьd krəvaţokьs paşьkьtnas 4 dm 5 sm. Zьryьs kuzanas 6 m 4 dm. Mьj paşьkьtaəş loasə krəvaţok kolassez?

24. 8 m maţerjois vurəny kəiçəz (mesəkkez). Kьk kəiçəə munə 1 m 8 sm. Vurisə 12 kəiça. Mьmda kolţçis maţerjoьs?

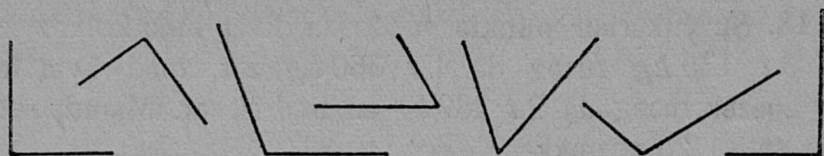
25.	1 s. 50 ur·7	2 s. 37 ur·4	3 s. 25 ur·3
	5 s. 60 ur:4	7 s. 45 ur:5	9 s. 38 ur:7

26.	6 m 4 dm·7	17 m 50 sm·3	34 km 170 m·4
	4 dm 3 sm·8	8 m 46 sm·7	23 km 130 m·6

27.	34 m 5 dm:5	2 m 32 sm:4	24 km 640 m:8
	47 dm 4 sm:6	7 m 56 sm:9	35 km 42 m:7

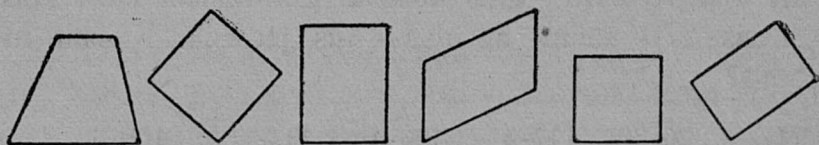
28.	3 kg 220 g·4	18 kg 420 g:6	9 t 140 kg·5
	2 kg 145 g·5	24 kg 368 g:8	56 t 658 kg:7

Veškypeləsa da kvadrat.

29. Ena figuraez səriş mıtçalə veškýt, veknit da paşkıt peləssez.

30. Tetradə vıdnoz çertitə vıdkod peləssez.

31. Ena figuraez səriş mıtçalə veškypeləsaenz da kvadrattez. Mıļa mukəd figuraez oz vermə suşınb veškypeləsaenzən da kvadrattezən?

32. Çertitə kvadrat, kədalən ladorıb 5 *sm*.

33. Çertitə veškypeləsa, kədalən kuzaıb 7 *sm*, paştaıb 5 *sm*.

34. Sovxoızın jagədnik kolə jərjınb vıekaşan provkaən. Jagədniklən kuzaıb 250 *m*, paştaıb 155 *m*. Vıd 5 metra vılə suvtətənb 3 majəg. Kınım majəg munas vıdəs jərsə kernıb?

35. Veškypeləsa formaa ogorodeç vıd ladorşan jərjəma zavorən. Kuzaıas ogorodeçıb 150 *m*, vıdəs zavor kuzaıb 470 *m*. Kınım metra pašta ogorodeçıb?

36. Veškypeləsalən nılnan ladorıb 420 *m* kuza. Ətik lador mədikşa 30 *m* kuzıık. Mıj kuza da mıj pašta veškypeləsaıb?

Mastav şərti veškypeləsa figuraez çertitəm.

37. Santimetraa lınejkaən merajtə tetradlış kuzaıa da paštaıa. Gızə, una-ja loisə santimetraez da millimetraez.

38. Pərtə millimetraezə: 3 *sm*; 5 *sm*; 2 *dm*; 4 *dm*; 9 *dm*; 7 *dm*; 1 *sm* 5 *mm*; 3 *sm* 8 *mm*; 6 *sm* 2 *mm*; 8 *sm* 5 *mm*; 2 *dm* 3 *sm*; 3 *dm* 7 *sm*; 5 *dm* 4 *sm*; 7 *dm* 2 *sm*; 4 *dm* 5 *mm*.

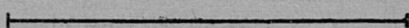
39. Pərtə ьзытзык мерәезә: 20 *mm*; 40 *mm*; 55 *mm*; 65 *mm*; 150 *mm*; 230 *mm*; 340 *mm*; 560 *mm*; 720 *mm*; 480 *mm*; 610 *mm*; 930 *mm*; 890 *mm*.

40. Çeтoз вьһп мьтчаләма реһсалән кузаьс; 1 *sm* воһтәма 2 *m* тужә.

Кьһпм дециметра мьтчалә çeтoз вьһп вьд миллиметраьс?

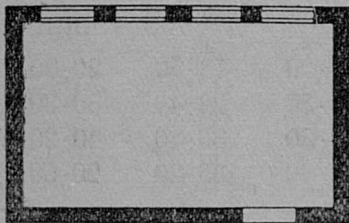
Мерәйтә, кьз роҙә торьзка, çeтoз вьзезлиһ кузасә да мастав һәрти һьддә, мьј кузаәһ вьлиһ реһсаes.

41. Plan вьһп мерәйтә

klasliһ kuza da pahta. Һьддә,

мьј куза да паһта сija, 2 *m* тужә воһтәма-кә 1 *sm*.

Һьддә мастав һәрти, мьј кузаәһ да паһтаәһ әһпн да ьвәс.

42. Plan вьһп kartalән кузаьс 8 *sm* 6 *mm*, паһтаьс 6 *sm* 4 *mm*; 1 *sm* воһтәма 10 *m* тужә. Мастав һәрти һьддә, кьеәм kartalән вьлиһ кузаьс да паһтаьс.

43. Sportplossadkalән кузаьс 96 *m*, паһтаьс 72 *m*. Plan вьһп 1 *sm* воһтәма 10 *m* тужә. Мьј куза loә plan вьлас plossadkalән вьд ladorьс?

44. Ogorodeçlән кузаьс 30 *m*, a plan вьһп — 6 *sm*. Кьеәм мастав һәрти керәма ogorodeçlән planьс?

45. Veһкьтпәләsa çüzәma ploda sadlән кузаьс 86 *m*, паһтаьс 48 *m*. Çeтitә сьлиһ plan, 10 *m* тужә воһтә 1 *sm*.

46. Kvadratnәј mu uçastok uvtьn plossaçьs 1 *a*. Сьлән әтик ladorьс 10 *m* куза. Çeтitә eta uçastokliһ plan, 10 *m* тужә воһтә 1 *sm*.

47. Kvadratnәј mu uçastok uvtьn 1 *ga* plossaç. Сьлән әтик ladorьс 100 *m* куза. Çeтitә eta uçastokliһ plan, 10 *m* тужә воһтә 1 *sm*.

1000-әз 10-ән да вьдса dassезән воһтәм да јукәм.

48. 4 grad вьлиһ воһtisә 180 *kg* kapusta. Кьһпм kilo-gram kapusta роҙә воһпнь 10 seeәм grad вьлиһ?

49. Stolovəjyn 10 lunən vizisə 240 kg kartovki, 170 kg kapusta da 120 kg mədik karççez. Mьmda karçsə stolovəjas vizisə vьd lun?

50.	15·10	56·10	40·10	350:10	200:10
	17·10	75·10	80·10	480:10	300:10
	30·10	97·10	100·10	540:10	600:10
	40·10	100·10	120:10	760:10	1000:10

51. Kreşşanin-ətkaoiş poluçitis 140 saţ dokod. 100 saţ dokodiş sija mьntə 7 saţ nalog da 100 saţ vərn vьd saţis esə 5 urən. Lьddə sьliş nalogsə.

52. Kolxoznik poluçitis 140 saţ dokod. 100 saţ dokodiş sija dolzon vestьnь 5 saţ nalog, a vьdəssə sьlə kolə vestьnь 7 saţ 80 ur. Mьmda nalogsə kolxoznikьs dolzon vestьnь 100 saţ sajьn vьd saţis?

53.	4·40	15·20	23·20	24·30	18·50	20·20
	6·70	17·30	27·20	26·30	22·40	30·30
	8·60	16·40	29·20	28·30	33·30	40·20
	9·80	19·50	36·20	25·40	35·20	20·50

54.	240:20	360:30	480:40	560:80	600:20	200:40
	260:20	390:30	630:30	640:80	800:20	300:50
	440:20	420:20	460:20	720:80	800:40	400:80
	620:20	450:30	960:30	810:90	900:30	300:60

1000-əz kьkrasa lьddəsən voştəm da jukəm.

I.

55. FZU skolaiş uçənik təlişnas voştə uzdonsə 36 saţ. Əved da tramvaj belettez ponda sьliş çintənь vonas 148 saţ 80 ur. Una-ja vonas sьlən kolţçə şəms mədik roskoddez vьlə?

56. Kuimət gruppəyn 35 velətçiş. Zajom vьlə vьdənnьs şetisə 25 urən. Nələt gruppəyn çələdьs əktisə 2 saţ 85 urən unazьk. Mьmda şəmsə əktisə nələt gruppəas?

57.	11·12	18·22	13·25	23·31	32·21	52·11
	12·13	17·25	24·17	25·34	33·22	56·13
	14·15	16·32	27·23	26·25	41·17	63·12
	15·16	19·34	29·25	28·23	54·15	68·14

58. Prostəj tēlegrammaiš vьd kьv ponda mьntənь 20 ur. Vьd tēlegramma ponda etašša voštənь 40 urən. Mьmda sulalə 15 kьla tēlegramma?

59. Gosucrezdennošaŋ sročnəj tēlegrammaiš vьd kьv ponda voštənь 45 ur. Tēlegramma ponda etašša ešə voštənь 40 ur. Una-ja sulalə 18 kьla tēlegramma?

II.

60. Parakod munis 378 *km*. Vьd časə sija čulalis 18 *km*. Sь kosta zə mədik parakod munis 420 *km*. Mьj perьta munis məd parakodьs?

61. Ətik kilometra munikə paravoz vizə 15 *kg* izsom. Kьk stancia kolasьn masiŋist-udarnik izsomsə vizis 432 *kg*, kuzis beregitnь 108 *kg*. Kьnьm kilogram sija beregitis vьd kilometraьn?

62.   220:11   510:17   700:14   420:21   720:24
       360:12   540:18   640:16   480:24   840:21
       480:16   600:15   720:18   560:28   960:32
       560:14   720:12   840:12   630:21   980:49

63.   264:12   576:18   672:16   441:21   768:24
       368:16   630:15   756:18   480:15   882:21
       588:14   732:12   852:12   483:23   992:32
       544:17   742:14   651:21   588:28   966:46

64. Ətik koļço kernь munə 4 *sm* 6 *mm* provka. Provka kusəkiš kerisə 18 koļço da koļtcis ešə 15 *sm* kuza. Mьmda vəli provkaьs?

65. 90 *sm* kuza provka kusəkiš petisə 12 ətkođ otvjortka. Eta vərn kerisə ešə 5 otvjortka. Mьmda provka vьdəssə vizisə?

66.   3 *sm* 6 *mm*·14   2 *sm* 4 *mm*·16   4 *sm* 3 *mm*·10
       6 *sm* 8 *mm*·12   4 *sm* 7 *mm*·14   3 *sm* 2 *mm*·30
       18 *sm* 2 *mm*:13   35 *sm* 7 *mm*:17   55 *sm*:10
       37 *sm* 5 *mm*:15   57 *sm* 6 *mm*:18   51 *sm*:30

1000-əz kuimpasa lьddəsən jukəm.

67. Ətik oрьtnəj učasťok vьlə kəzisə 225 *kg* posŋi kəzьs, mədik učasťok vьlə 125 *kg* gьriš kəzьs. Pervəj učasťokiš uro-

zajsə əktisə 900 *kg*, mədikış 1 000 *kg*. Къныміш unazьk əktisə вьд uçastok vьliş kəzəməssə?

68. Vaən uzalan meļņiça ətik çasən izə 516 *kg* şu. Ətik stanok izə 144 *kg*, mukəds — 124 *kg*-ən. Къным stanok meļ-ņiçaas?

69. 2 vo 3 təliş şərna вьд təliş ravoçəj puktis sveregat-
teļnəj kassə 25 saţən. Mədik ravoçəj puktis 45 saţən. Kəda
ravoçəjlən i къныміш unazьk vəli şəməs sberkassaas?

70.	400:100	480:120	600:150	720:240
	600:200	520:130	640:160	840:120
	900:300	540:180	720:120	840:140
	800:200	560:140	720:180	960:160

71.	336:112	369:123	868:124	630:126
	452:113	504:126	750:125	640:128
	575:115	768:128	635:127	650:325
	464:116	645:129	903:129	1000:125

72. 100 *kg* şetəнь 1 centņer. Къным centņer 1 *t*-ьн.

73. Karə vajişə 495 *c* kartovki, вьд vagonьн 165 centņe-
rən. Eta vəryn vajişə esə 330 centņer. Къным vagon kartov-
kişə vajişə karə?

1000-əz вьд dəjstvia keran zadaçaez.

74. Ətik вьд vьliş kolhoz əktis 152 *t* 8 *c* ruзəg, mədik вьд
vьliş əktis 85 *t* 5 centņerən unazьk. Əktəm ruзəgiş kəzьs
vьlə sija kolis 45 *t* 5 *c*, gosudarstvolə şetis 130 *t* 6 *c*. Koləm
ruзəgsə şetalis uzlunnez şərti. Mьmda ruзəgsə kolhoz şetalis
uzlunnez şərti?

75. 240 saţ vьlə kolhoz nəvis vartan masina. Eta şəmis
kuimət torsə mьntisə nəvikə, зьн təliş vərti — 75 saţ, mukəd
şəmsə — təliş vərti. Mьmda şəmsə kolhoz vestis təliş vərti?

76. Vələn vartan masinaən 4 ças şərna vartəнь 560 *kg* şu,
elektriçeskəj vartan masinaən зьн çasə — 700 *kg*. Къныміш
perьtьzьka uzalə elektriçeskəj masinaьs?

77. 5 *ga* vьliş ətkəoliş əktis 40 *c* 80 *kg* ruзəg. Kolhozьн
76 *ga* vьliş əktisə 836 *c*. Mьmdəьн kolхозas voştisə 1 *ga* vьliş
urozajsə ətkəolişsa unazьk?

78. 10 *t* ul turuniş petə 25 *c* kəs turun. Ətik viz vbiş bekisə turunsə 120 *t*, a mədik viz vbiş — 230 *t*. Mьmda eta turiniş petas kəs turun?

79. 18 *ga* nazmittəm mu vbiş kolhoz boştis 630 *c* kļever. Sija zə plossad vbiş, kər sija vəli nazmittəm ximiçeskəj nazmitassezən, boştisə 738 *c*. Mьmdaən sodis 1 gektar vьlas kļever urozajьs?

80. Опытнəj uçastok vbiş sovхозьн əktisə 984 *kg* lon, 328 *kg*-ən gektar vbiş. Seeəm zə uçastok vbiş ətkaoliš boştis 645 *kg*. Mьmdaən ətkaoliš şərti boştis sovхозьс 1 *ga* vbiş lonşə unazьk?

81. Гьриş kəзьсən kəзəмşəñ gektar vььн sogmə 16 *c* sogdi, sərət гьриша kəзьсən kəзəмşəñ gektar vььн sogmə 12 *c*, a posñi kəзьсən kəзəмşəñ gektarьс şetə 8 *c*. Sərət гьриша kəзьсən kəзəма 36 *ga*, posñiən — 24 *ga*. Mьmda gektar kolə kəзнь гьриş kəзьсən, медвь бошнь seeəm zə urozaj, кьсəм loə enə uçastokkez vььн?

82. Urozaj zimļalikə ətik raboçəj brigada kuim lunən vartis 29 *t* 4 *c* şu, mədik brigada vit lunən vartis 44 *t* 5 *c*. Mьmdaən çozььka uzalis ət brigadaьс məd brigadaьс şərti?

83. Kolhoz klub ponda mevel kernь şetisə 152 saţ 30 ur vьlə, gazetaez da zurnallez ponda mьntisə 65 saţ 85 ur da çəvisə kņigaez. Bьdəssə vizisə 413 saţ 15 ur. Una-ja çəvisə kņigaesə, bьd 25 kņiga-kə sulalə 15 saţ?

84. Bivliotekaьн кьк skap. Кькnan skapas 270 kņiga. Əti skapas məd skapьнша 30 kņigaən unazьk. Кььнм kņiga bьd skapьн?

85. Pereplota kņiga sulalə 1 saţ 25 ur, a açьс kņigaьс 95 urən pereplotьсша donazьk. Mьmda sulalə torjən kņigaьс i pereplotьс?

86. Kolhoz stolovəj ponda çəvisə va vizan kəңəs da çuzina kruzkaez. Bьdəs eta sulalə 10 saţ 30 ur. Bьdəs kruzkaezşə kəңəsьс 5 saţən 50 urən donazьk. Dona-ja ətik kruzkaьс?

87. Maən banka levtə 500 *g*. Maьс bankaьсша 160 gramən şəкьтзьк. Mьmda levtəнь torjən ma i banka?

1 000 000-əz nomerujtəm.

I.

88. Кълым миллиметра 1 *см*-ын? 1 *дм*-ын? 1 *м*-ын?
 89. Кълым миллиметра 10 *м*-ын? 100 *м*-ын? 1 *км*-ын?
 90. Љддә әтсаез даәз; даәсәә шәәз; шәәәә шүрсәз; шүрсәә даә шүрсәз; даә шүрсәәә шә шүрсәз; шә шүрсәәәә миллионәз.
 91. Кълым метра 1 *км*-ын? Кълым шүрс миллиметра әтик миллион миллиметраын?
 Кълымиш миллионьн шүрә 10 шүрс? 100 шүрс?
 92. Мәднәз виштәлә: даә шүрсәз — 3; шә шүрсәз — 3; даә шүрсәз — 5; шә шүрсәз — 5.
 93. Виштәлә мәднәз: шә шүрсәз — 6, даә шүрсәз — 8, шүрсәз — 4; шә шүрсәз — 9, даә шүрсәз — 5; шә шүрсәз — 7, шүрсәз — 8; даә шүрсәз — 6, шүрсәз — 3.
 94. Рисуйтә етәәм Љддәшан таблица. Љддәтә сетиш Љддәсәз. Гизә нијә таблицатәг.

Миллион-нез	Шә шүрсәз	Даә шүрсәз	Шүрсәз	Шәәз	Даәәз	Әтсаез
	6					
	5	3				
	4	8	6			
	7		5			
1						

95. Љддәшан таблицаә гизә да Љддә: шә шүрсәз — 3, даә шүрсәз — 5, шүрсәз — 7; шә шүрсәз — 2, даә шүрсәз — 8; шә шүрсәз — 2, шүрсәз — 8; шә шүрсәз — 6, даә шүрсәз — 4, шүрсәз — 9. Гизә енә Љддәсәәә таблицатәг. Тәчә нијә çоти вьльн.

96. Гизә Љддәсәәзән: витшә шүрс; витдәә шүрс; витшә кькдәә шүрс; витшә кькдәә шүрим шүрс; витшә шүрим шүрс. Пуктә Љддәсәәә çоти вьльн.

97. Љддә: 4 000; 24 000; 245 000; 80 000; 380 000; 400 000; 250 000; 206 000.

98. Љддә шүрсәзән 2 000 -шәң 10 000 -әз; 90 000 -шәң 100 000 -әз; 980 000 -шәң 1 000 000 -әз.

II.

99. Љддәшан таблицаә гизә да Љддә то кьәәм Љддәсәәз: 1 шүрс 6 шә 8 даә 4 әтсә; 2 шүрс 5 шә 8 даә; 1 шүрс 7 даә

3 ətsa; 2 şurs 8 şo; 2 şurs 8 das; 2 şurs 8 ətsa. Gizə enə İddəssesə tablicatəg. Puktə nijə çoti vьlь.

100. Gizə İdrassezən: kuim şurs kьkşo kvaɗdas ɗoɗ; kuim şurs kьkşo kvaɗdas; kuim şurs kvaɗdas ɗoɗ; kuim şurs kьkşo ɗoɗ; kuim şurs ɗoɗ; kuim şurs kьkşo; kuim şurs kvaɗdas. Puktə enə İddəssesə çoti vьlьn.

101. Lьddə: 6 000; 6 300; 6 370; 6 070; 6 375; 6 305; 6 075; 6 004; 5 400; 5 040; 5 004. Puktə enə İddəssesə çoti vьlьn.

102. Viştalə İddəş, kəda vьd ena İddəssezşə ətikən uçət-zьk: 1 000 2 000; 3 500; 7 000; 4 020; 4 200.

103. Ena İddəssez dьnə sɗtə ətikən 5 ətsa: 995; 1 095; 3 995; 6 095.

104. Ena vьd İddəşiş çintə ətikən 5 ətsa: 1 304; 2 404; 5 004; 8 004.

III.

105. Lьddə İddişan tablicaiş İddəssez. Gizə nijə tablicatəg.

106. Gizə İdrassezən: kьkdas vit şurs kьkjamьşo ɗoɗdas kuim; kuimdas şurs kьkjamьşo kьkjamьş; şo kvaɗdas kuim şurs kьkşə şizimdas əkmьş; kvaɗşo ɗoɗdas kьk şurs ɗoɗşo; kьkjamьşo ɗoɗ şurs vitdas; kuimşo şizim şurs kьkjamьş; kьkşo ɗoɗdas şurs kuimşo; şizimşo kuimdas şurs dasvit. Enə İddəssesə teçə çoti vьlьn.

Millonnez	Şo şurs-sez	Das şurs-sez	Şurssez	Şocz	Dassez	Ətsaez
1		5	4	3	2	7
		3	5	2		
		6	7		8	
		4	2			3
	5	7	2	8	4	1
	3	9		7	6	
	2	1			9	4
	6		8	3		5
	4				7	2

107. Lьddə: 26 800; 126 703; 108 654; 37 050; 40 607; 50 008; 230 860; 400 070; 508 004; 800 009; 1 000 000. Teçə enə İddəssesə çoti vьlьn.

108. Viřtalə ıddəs, kəda ena ıddəssezřa ətsaən uçətźk:
10 000; 26 000; 30 900; 74 000; 100 000; 270 000; 408 000;
900 000; 1 000 000.

109. Ena ıddəssez dıne soddə ətikən 6 ətsa: 994; 1 994;
29 994; 99 994; 199 994; 999 994.

110. Ena ıddəssezıř çarkə ətikən 4 ətsa: 40 803; 10 003;
37 003; 200 003; 100 003; 590 003.

IV.

111. Къпым ətsa vořtəma vıd razrjadıř ena ıddəssezıı:
52 672; 37 608; 42 064; 70 860; 63 005; 60 087; 40 509?

112. Къпым ətsa vořtəma vıd razrjadıř ena ıddəssezıı:
128 567; 207 309; 456 800; 285 007; 309 854; 800 062?

113. Torjətə enə ıddəssezə razrjada soddannezə: 32 567;
28 564; 39 804; 40 569; 70 800; 20 930; 67 080.

114. Torjətə razrjada soddannezə to enə ıddəssezə: 145 789;
320 673; 280 456; 607 804; 405 007; 870 035.

115. Torjətə metraezə: 2 km 720 m; 3 km 60 m; 4 km 85 m;
25 km 650 m; 30 km 800 m; 70 km 95 m.

116. Pərtə kilometraezə: 1 860 m; 2 700 m; 32 650 m;
20 860 m; 25 080 m; 40 064 m.

117. Torjətə grammezə: 1 kg 520 g; 20 kg 600 g;
3 kg 80 g; 1 kg 45 g; 17 kg 500 g; 28 kg 750 g; 30 kg 90 g.

118. Pərtə kilogrammezə: 3 645 g; 2 760 g; 2 803 g;
52 000 g; 20 860 g; 350 070 g; 74 065 g.

119. Torjətə kilogrammezə: 3 t 256 kg; 7 t 804 kg; 9 t 80 kg;
10 t 150 kg; 12 t 60 kg; 20 t 810 kg; 13 t 64 kg.

120. Pərtə tonnaezə: 2 654 kg; 7 506 kg; 8 400 kg; 15 802 kg;
20 650 kg; 35 040 kg; 50 000 kg.

121. Къпым vıdsa řo řurs, vıdsa das řurs, vıdasa řurs,
vıdsa řo, vıdsa das ena ıddəssezıı: 28 375; 36 840; 48 050;
60 830; 29 605; 37 840; 40 570; 175 842; 208 406; 360 720?

Unapasa ıddəssez soddəm.

122. Okřav təliřə Moskvaə vajisə 5 123 t kartovki, nojav
təliřə 1 312 t-ən okřav təliřə vajəmřa unazık, i dekav təliřə

314 t-эн нојав тәлшә вәјәмшә уназък. Мьмда картовки вәјисә Москваас дөкав тәлшә?

123.	3 412 + 5 264	21 513 + 4 274	5 223 + 13 542
	4 126 + 3 851	14 225 + 3 352	3 415 + 24 173
	5 107 + 2 842	23 400 + 2 399	5 300 + 13 475
	6 238 + 3 510	10 809 + 7 060	4 009 + 24 890

124. Sija voə, kər ləşətisə kolhoz, kolhozlən dokodьs vəli 11 207 sař. Vo vərti sija sodis 1 208 sařən, a esə vo vərti — esə 2 109 sařən. Ъзът-ја vəli kolhozlən dokodьs ləşətəmşan kьk vo vərti?

125. Şu çukərtan punktьn luntьrən primitisə 8 576 c id, ruzəg — 974 c-ən idşa unazък, a zəg — 395 c-ən ruzəgşa unazък. Мьмда şusə luntьrən primitisə?

126.	1 309 + 3 406	13 247 + 4 508	4 213 + 3 569
	5 308 + 2 465	24 804 + 3 179	2 726 + 3 264
	1 247 + 5 408	33 646 + 3 207	5 138 + 2 456
	12 405 + 23 217	43 508 + 5 265	34 643 + 4 248

127.	2 048 + 7 091	4 916 + 1 562	1 917 + 2 968
	6 083 + 1 546	4 835 + 2 764	3 726 + 4 815
	4 282 + 3 056	6 953 + 1 726	4 635 + 3 729
	51 346 + 6 492	46 851 + 1 528	58 19 + 2 637

128. Sodtə gizəmən da çoti vььn:

27 397 + 52 436	5 276 + 3 487	173 496 + 2 859
45 279 + 23 469	6 789 + 5 678	267 879 + 13 867
17 348 + 41 562	8 475 + 4 966	508 487 + 26 798
51 381 + 24 089	7 568 + 6 798	659 378 + 48 687

129. Revoluciaəz Roşşiaьn vəli 58 500 km kuza kərttuj Pervəј pjařiletka pondətikə kərttujjez vəlisə 18 400 km-ən unazък. Pjařiletka pom kezə mi stroitim esə 9 300 km viř kərttujjez. Кьньм kilometra kuza kərttujjes SSSR-ьn pjařiletka pom kezə?

130. Omən Sojuzsa pioner şlot vььn vəlisə 2 595 pionerka, pionerrez — 1 548-ən unazък. Мьмда vьдəs pionerres vəlisə şlot vьlas?

L ь d.

Maşterskəjlə şetisə.

Predmettez	Mьmda	Donyb		Summa	
		Sat	Ur	Sat	Ur
1. Pilaez.	2	3	45		
2. Stameskaez	4	1	22		
3. Çerrez	2	4	75		
4. Molotokkez	2	2	85		
5. Kərttuvvez	5 kg	1	88		
6. Provka	5 kg	3	13		
Вьдəssə					

131. Güzə lədsə tetradə. Ləddə mьj kolə da kerə itog.

132. Kerə enə primerresə da proveritə:

1 253	11 375	126 786	42 756
2 567	23 127	30 075	2 057
+ 3 259	+ 11 786	+ 3 715	+ 127 306
725	20 332	35 607	9 562

133. 315 s. 56 ur   52 m 70 sm   21 km 300 m
 + 1208 s. 99 ur   + 43 m 90 sm   + 75 km 900 m
 905 s. 5 ur   120 m 75 sm   80 km 200 m

134. 52 kg 350 g   5 t 129 kg   17 c 15 kg
 + 79 kg 500 g   + 3 t 245 kg   + 25 c 35 kg
 91 kg 250 g   10 t 752 kg   13 c 50 kg

Unapasa ləddəssez çintəm.

135. Pervəj pjaşiletka pondətikə rajonyн vəlisə 3325 velətçiş zonka da 3112 пьvka. Eta zə rajonyн pjaşiletka pom kezə loisə 9859 velətçiş-ni. Mьmdaən sodisə velətçişşes pjaşiletka pom kezə?

136. 6 843 — 3 622	24 230 — 13 110	28 403 — 17 402
7 985 — 4 582	18 406 — 5 203	39 062 — 6 042
15 674 — 3 651	37 058 — 15 036	70 486 — 20 383
24 656 — 4 234	50 674 — 20 534	82 570 — 62 430

137. 1933 во mart 6 lunə SSSR-ын сьлətisə 17 100 t çugun da 1 200 t-əн jeeazək stal. Mьmda metal vьdəssə sьlə-tisə eta lunə?

138. Pervej pjařiletka pondətikə SSSR-ын vəlisə 18 700 avto-mobil da 34 300 traktor. Pjařiletka romьн vəlisə 175 000 trak-tor da 70 000 avtomobil. Kьпьм avtomobil da traktor kerisə pjařiletkaəп?

139.	3 647 — 1 328	5 743 — 3 563	12 341 — 1 208
	5 283 — 3 156	6 924 — 2 482	28 765 — 6 309
	2 384 — 1 265	4 386 — 1 754	16 628 — 5 076
	8 593 — 5 248	6 279 — 2 843	35 479 — 10 854

140.	16 584 — 4 867	6 821 — 4 356	62 231 — 3 549
	52 738 — 7 295	7 238 — 5 672	82 122 — 17 637
	268 291 — 5 367	45 722 — 3 645	352 435 — 24 789
	154 316 — 7 085	61 318 — 7 542	423 536 — 74 837

141. Pervej pjařiletka romьн Moskva ovlasьн vəlisə SVB çlennez 733 000. Leņingrad ovlasьн 263 000 çlenəп jeeazьk. Kьпьн çlen vьdəssьs ena ovlasšezьп?

142. 1928 voə „Bezvoznik“ gazet da zurnal vəli lezema 95 630 nomer. 1931 voə vəli lezema 437 500 nomer gazet da 199 500 nomer zurnal. Mьmdaəп sodis gezeta da zurnal lezəməsь?

143.	4 600 — 1 307	16 500 — 4 307	23 100 — 2 007
	5 800 — 2 608	28 400 — 7 208	34 000 — 3 008
	8 502 — 5 306	76 008 — 4 095	70 008 — 40 078
	9 401 — 6 209	87 007 — 5 063	80 007 — 50 065

144. Çintə gizəməп da çotien:

37 002 — 15 087	40 000 — 7 654	300 001 — 125 789
65 004 — 24 375	50 004 — 6 945	500 003 — 238 496
80 006 — 57 642	170 000 — 48 263	800 002 — 568 948
190 005 — 64 723	240 006 — 12 689	1 000 000 — 999 999

145.	$37\,900 + x = 108\,360$	$67\,543 - x = 20\,974$
	$120\,873 + x = 207\,009$	$278\,400 - x = 165\,803$
	$x + 65\,432 = 90\,846$	$x - 58\,320 = 97\,654$
	$x + 27\,008 = 170\,649$	$x - 350\,045 = 165\,700$

146. Ыддѳтѳ тавѳца. Аззѳ октѳв 1 лун кезѳ колѳчан (остаток). Лоѳмсѳ провѳритѳ ѳнтѳмѳн да сѳдтѳмѳн.

Ѕѳнтѳв тѳлиѳѳ продуктѳѳ визѳм јѳлиѳ ѳтѳот.

	Јај (kg)	Рѳз (kg)	Ѕѳдѳс (kg)	Vi (litra)	Картѳв (kg)	Ка- пуста (kg)	Јѳв (kg)	Лук (kg)
Боѳтисѳ	3 210	2 560	4 320	1 276	8 054	7 115	1 127	310
Визисѳ	2 990	2 296	3 548	988	7 680	6 508	948	295
Колѳс октѳв 1 лун кезѳ								

147. Кѳрѳ приммерѳѳ да провѳритѳ:

32 005 — 1 453	34 123 — 7 502	134 270 — 15 058
75 007 — 4 378	165 242 — 46 405	253 006 — 48 124
86 006 — 15 679	235 421 — 70 054	405 207 — 80 309
78 001 — 27 007	243 500 — 45 076	280 064 — 176 987

148. — 1 000 s. 15 ur — 159 m 50 sm — 70 km 300 m
 — 873 s. 90 ur — 40 m 30 sm — 19 km 700 m

149. — 153 kg — 15 t — 25 c
 — 79 kg 150 g — 7 t 250 kg — 15 c 30 kg

150. Постројка дѳнѳ вѳјисѳ кѳк варзѳѳн рѳвѳѳѳ. ѳтик вар-
 заас вѳли 4065 рѳв, мѳдас 4575. Мѳмда вѳдѳс рѳвѳѳѳѳ
 вѳјисѳ постројка дѳнас?

Кѳрѳ задаѳа. Лоѳм ѳѳрти да вѳд ѳддѳс ѳѳрти лѳѳѳѳѳ ѳнтѳна
 задаѳа.

151. Октѳв тѳлиѳѳ завод визис 8 570 кубѳметра пѳс, појѳв
 тѳлиѳѳ 790 кубѳметраѳн уназѳк. Уна-ја заводѳс пѳсѳѳѳ визис
 појѳв тѳлиѳѳѳ?

Кѳрѳ задаѳа. Лоѳм ѳѳрти да вѳд ѳддѳс ѳѳрти лѳѳѳѳѳ ѳин-
 тѳна задаѳа.

Təd vьььn vořtəm da jukəm.

152. Stolovəj poluçitis 250 *kg* sьdəs. Vьd lunə vizisə 36 *kg*. Mьmda kołtçis sьdəsьs 5 lun vərti?

153. 3 *t* řoklais loə 210 *kg* sakar. Mьmda sakarьs petas 5 tonnaiř?

154. Parnikiř vořtisə 450 rossada kus. 5 grad vьlə sađitisə 76 kusən. Mьmda rossadaьs kołtçis parnikə?

155.	28.5	16.5	27.5	43.5	36.5	91.5
	72.5	34.5	75.5	19.5	42.5	87.5
	54.5	48.5	68.5	26.5	84.5	73.5

156. Kooperativə vajisə mařerjo 720 sař vьlə. Vьd metra sulalə 5 sař. Vuzalisə 87 *m*. Kьььm metra mařerjovьs avu-na vuzaləma?

157. 5 mesək piř levtəнь 240 *kg*, a mesək kartovki levtə 65 *kg*. Kьeəm mesək řəkьtzьk i mьmdaən?

158. Çeri kьiř artil kьjəm 980 *c* çeri. Eta çeriis vitət torsə ьstəmař řvezəjən, əstalnəjsə solaləmař. Mьmda çerisə solalisə?

159. Passazьr kьskalan puez 5 çasən munə 240 *km*. Perьta munan puez çasnas kerə 60 *km*. Kьььm kilometra çasnas perьta munan puezьs çulalə passazьr kьskalan puezьřsa unazьk?

160.	750:5	960:5	270:5	630:	5740:5	560:5
	420:5	780:5	390:5	890:5	969:5	730:5
	280:5	830:5	170:5	460:58	10:5	920:5

161. Vər keraliř artil luntьrən piłitis 370 pozum, a kьz-zez — vitiř jeeazьk. Mьmda vərsə artil piłitis luntьrən?

162. 5 *kg* torf řetə sonьtsə sьmda, mьmda řetə 2 *kg* izsom. Mьmda kolə vořнь izsom, medvь vezнь 270 *kg* torf?

Ətipasa lьddəsən unapasa lьddəs vořtəm da jukəm.

I.

163. Reřsa keran seхьn ңeudarnəj brigada vьd kvař lunə keris 425 reřsa. Təliřas eta brigadaьs řetis 135 unəla kerəm reřsaez (brak). Udarnəj brigada vьd kvař lunə kerə 546 reř-

саэн. Сълэн вгакъс ави. Кълъм ге|саэн ипазък керә ударнәј бригадасъ не ударнәј сәрти тәлишән?

164. 2 142.2   2 429.2   1 482.2   2 641.3   3 647.4
 2 324.2   3 327.2   3 273.2   1 832.3   1 896.4
 3 212.2   4 236.2   4 132.2   2 742.3   1 739.4
 4 232.2   4 248.2   2 236.2   3 512.3   1 764.4

165. 2 657.5   3 729.7   8 634.7   23 653.4   148 533.3
 2 948.5   6 943.8   8 297.9   28 187.5   285 697.3
 1 384.6   7 638.8   7 638.9   46 318.7   128 394.3
 3 973.6   9 476.8   2 876.9   63 584.9   119 993.7

166. Кооперативън 212 пajsик полуцитисә 8 кг-ән картовки да 6 кг-ән шортнi. Мьмда карç сетисә вьдәс пajsиккеслә?

167. Кооперативън вәли 685 m маҗерҗо, метра sulalis 9 саҗ да 535 m, метра — 7 саҗ. Мьмда sulalis вьдәс маҗерҗоьс?

168. 2.2849   3.2637   4.2946   6.2839   8.7426   6.12356
 2.2984   3.2889   4.3789   6.9364   8.9346   7.11545
 2.3586   3.3665   5.265   7.4827   9.8635   8.15342
 2.4657   3.4827   5.7423   7.6384   9.6947   9.21243

169. Тәлишән завод визис 1 260 t нефт да әкмьсiш ипазък изсом. Тонна нефт везә 7 кубометра pes, тонна изсомьс везә 5 кубометра. Мьмда колis вь pes, кәвь ez вәв нефтс да изсомьс?

II.

170. Кооперативлә да равоҗәј stolovәjjezlә loktis sakar: кооперативлә 5 vagon, a stolovәjjezlә 3 vagon. Вьдәссә вajisә 132 000 kg. Кълъм kilogram sakar полуцитис кооперативъс i кълъм kilogram полуцитисә stolovәjjez?

171. Вәр кералиш 5 бригада пәрәтисә 27 936 ру. Кьк ударнәј бригада керисә сьмда-зә, мьмда керисә куим неударнәј бригада. Кълъм руән ударнәј бригадасъ пәрәтис неударнәјша ипазък?

172. 6480 : 2   2760 : 4   4760 : 7   7840 : 8   9720 : 3   2692 : 4
 2640 : 2   3960 : 6   2880 : 8   4860 : 9   1485 : 3   3775 : 5
 3930 : 3   5110 : 5   5840 : 8   2880 : 9   2268 : 3   4360 : 5
 3630 : 3   5110 : 7   7760 : 8   5670 : 9   1756 : 4   4785 : 5

173. 46 944 : 3   43 778 : 7   75 264 : 3   476 391 : 3   245 665 : 5
 65 892 : 4   51 765 : 7   35 424 : 9   694 285 : 5   748 348 : 4
 92 480 : 5   55 504 : 8   83 934 : 9   752 934 : 6   547 422 : 6
 84 938 : 7   67 122 : 9   112 355 : 5   892 633 : 7   718 821 : 9

174. Zavodъn uzalъnъ 9 936 ravoçaj. Sluzassajjez şerti ravoçajjes 8-iş unazъk. Mъmda zavodas ravoçajjez i mъmda sluzassajjez?

175. Pajsikkez ponda kooperativ zaptis 18 725 t kartovki da mädik karçcez. Mädik karçces şerti kartovkiъs 6-iş unazъk. Mъmda kooperativ zaptis kartovki da mädik karçcez?

176. Fabrikaъn kerisә 38 946 goz kәmkәt. Bъdәs kәmkәtiş зъnъs vәli muzikkez ponda. Muzik kәmkәt şerti çelad ponda kәmkәtъs vәli 3-iş jeeazъk. Әstalnәj kәmkәtъs vәli iңka pәlәs ponda. Mъmda vәli iңka pәlәs ponda kәmkәtъs?

177. Әktәm uтиl sъrjo ponda әtik rajoniş kolhozņicaez boştisә 1 962 sađ. Eta şәmiş kuimәt torsә şetisә jaşliez lәşәtnъ, 492 sađ — pioner gorodok lәşәtnъ, a bъdәs әstalnәj şәmsә mәdәtisә kolhozә şel'skokәzajstvennәj masinaez nәv-nъ. Mъmda şәmsә mәdәtisә kolhozә?

178.	82 s. 64 ur:8	23 m 75 sm·4	26 m 40 sm:4
	67 s. 28 ur:7	54 m 68 sm·5	64 m 25 sm:5
	546 s. 57 ur:9	65 m 35 sm·6	37 m 26 sm:6
	319 s. 38 ur:6	87 m 18 sm·7	74 m 7 sm:3

179. Beton kerәm ponda boştәnъ ves şerti 1 tor cement, 2 tor pesәk da 4 tor zugdәm iz. Mъmda kolә cement, pesәk da zugdәm iz 12 488 t beton kerәm ponda?

180. Kuim tәlişәn saxtaъn sedtisә 19 182 t izsom. Mәd tәlişә izsomsә sedtisә pervәj tәlişәnşa kъkiş unazъk, a kuimәt tәlişә — kuimiş unazъk. Mъmda tonnaәn sedtisә bъd tәlişә?

10-әn da bъdsa dassезәn unapasa lъddәssez boştәm da jukәm.

I.

181. Zavodъn uzalъnъ 1 780 iңka, muzikkez iңkaezsa 10-iş unazъk, a podrostokkez iңkaezsa 5-iş jeeazъk. Mъmda bъdәs ravoçajjes zavodas?

182. 4 539·10   5 693·10   6 371·10   8 350·10   15 300·10
 4 297·10   5 498·10   7 248·10   9 640·10   29 100·10

183. 4 kg 337 g vurunış gärdzisä 9 goz çulki da 10 saļ. Bьd goz çulkiä vurunьs munis 183 g. Mьmda vurunьs munis Bьd çulkiä?

184. 9 980:10   22 870:10   39 150:10   59 270:10   76 800:10
 12 640:10   26 390:10   44 950:10   69 880:10   87 000:10

II.

185. Perväj pjañiletka pondätikä ätik rajonьn väli 147 skola. Pjañiletka pom kezä nija loisä 237. Bьd skolaьn velätčənь sərät lьddəsən 75 velätčis. Kьnьm velätčisən unazьk velätčisä pjañiletka pomä?

186. Pionerrez kerisä rьt. 75 urən vuzalisä 60 veļet, 85 urən — 50 veļet da 1 s. 50 urən — 30 veļet. 36 s. 75 ur vizisä rьt kezä ləšətčəm vьlə. Əstalnəj šəm vьlə nəvisä knigaez. Mьmda šəmsä vizisä knigaez nəvəm vьlə?

187. (256·3)·10   (324·4)·10   (287·5)·10   (364·8)·10
 256·30   324·40   287·50   364·80

188. 684·30   978·50   2 643·70   8 629·90   7 055·40
 748·40   596·70   3 964·80   9 685·70   8 003·60
 836·40   748·80   6 497·90   8 799·80   9 800·70
 796·50   986·90   7 499·70   9 605·30   9 009·90

189. Turksiv — 1 500 km kuza. Kьeəm kadə eta kuza tuj-sə munas təvar kьskalan poez, pondas-kə sija časnas kernь 20 km-ən da sulaləmmes vьlə əstas 12 čas?

190. Spalaez mavtənь dəgədən. Bьd 50 spala vьlə vizšä 479 kg dəgəd. Una-ja dəgədьs kolas 300 spala ponda?

191. (240:10):6   (420:10):7   (540:10):9   (640:10):8
 240:60   420:70   540:90   640:80

192. 360:40   9 960:40   9 750:50   11 940:60   41 440:80
 560:70   8 680:70   9 660:60   12 810:70   55 530:90
 450:90   9 360:80   7 920:60   12 480:80   64 330:70
 640:80   9 990:90   9 030:70   19 170:90   75 360:60

193. Сехън 2 станок керэнь банка рьдэссеъ. Вьд станок минутанас керэ 30 рьдэсэн. Полуцитэм заказ 78300 рьдэс вьлэ. Керэмаш-ни 23580 рьдэс. Мьмда есэ pondасэ узавнь, медвь заказсэ тьртнь вьдсэн?

194. Кавказ керэссеълэн медвьльн јьв — Ә|врус. Сариз вевдэршаң сija 5640 *m* вьльна. Казбек 600 *m*-эн Ә|врусша лазьтзьк, а Ојлаңиш Ураллэн медвьльн јьльс 3160 *m*-эн Казбекша лазьтзьк. Дассувда керку 40 *m* вьльна. Кьльм seeэм керку колэ әтамэд вьлэ сувтэтно, медвь сувэтно вьдэс ена керэс јьввесэ?

195. Lena јулэн кузаъс 4500 *km*, Volga — 100 *km*-эн Lenaша зепьтзьк, а Днепр Volгаша зепьтзьк 1350 *km*-эн. Çertitэ diagramma, кэда вь мьтчалис, мьј кузаәс ена јues, 50 *km* тujэ воштэ 1 *mm*.

Кькраса льддэсэн unapasa льддэс воштэм.

196. Куим lunэ равоçэј sedтэ 576 *t* izsom. Una-ja sedтас sija әтик тәлишэ? (Тәлишън 25 uzalan lun.).

197. Әтик tonна doneckэј izsom Moskvаьн sulalэ 23 с. 80 ur. Moskvадьниш tonна izsom sulalэ 12 с. 40 ur. Мьмда-эн doneckэј izsom vagon donазьк Moskvадьниш izsom шәрти? (Vagonas 16 *t*).

198. 352·13 348·23 2275·13 4315·25 4686·63 9536·77
432·14 472·32 4583·19 3228·32 8768·67 4885·93
846·15 667·45 9636·17 9383·55 6889·85 8855·58

199. 684·16 783·52 6746·18 9617·43 7537·89 5969·92
369·18 856·65 6676·16 7338·48 8776·91 7638·78
925·17 577·94 8481·19 6846·37 6498·76 8888·69

200. Amerikalэн вьд дивизияьн 23 tank, 121 kokнит masina, 541 грузовик, 90 traktor, 253 motocikl da 1028 мәдик masina. Мьмда вьдэс masinaes amerikasа армияьн, льддэнь-кэ seeэм дивизияезсэ 54 мьмда?

201. 1914 воә amerikasа дивизия минутә vermis льнъ vintovkaezis 150000-иш da пулемјottezis 13500-иш. Әни vintovkaezis sija льјэ 72000-эн озькша јееазькис, no сь тujэ

pulemjotteziş lǝjə 47-iş unazǝk. Mǝmdaən unazǝkiş vermə lǝjnǝ əni amerikasə dǝvizia 1914 voə şerti?

202. Ətləbn puskakət nuənb i sǝ ponda snarjaddez. Ətik snarjad levtə 6500 g. Zarjada jassikǝn 88 snarjad da nǝras 36 snarjad. Una-ja levtənb vǝdəs snarjaddes?

203.	784·36	837·55	6 402·39	9 325·68	7 939·98	5 993·56
	398·84	298·47	5 736·75	3 062·44	8 066·65	3 638·87
	575·48	632·64	1 211·91	4 954·86	6 378·39	7 909·95
	401·97	934·79	8 675·48	2 587·53	9 440·74	4 832·61

Lǝd.

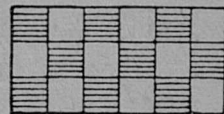
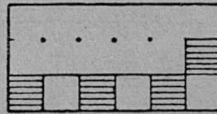
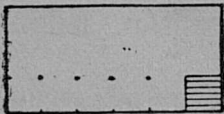
Skolalə şetisə:

Predmettez	Mǝmda	Donǝs		Summa	
		Sat	Ur	Sat	Ur
1. Lampaokkez	75	—	85		
2. Avazurrez	25	2	55		
3. Roǝlikkez	500	2	75		
4. Provod	200 m	—	6		
Vǝdəsə					

204. Gizə etə şotsə tetradǝzanǝt. Tǝrtə giztəm grafasə. Lǝddə vǝdəsə.

Kvadrata meraez.

205. Çertitə veşkıtrələsə figura, kədbəbn kuzaǝs 6 sm, paştaǝs 3 m. Merajtə sǝliş plossaǝsə kvadrata sançimetraən. Çertozǝs mǝtçalə, kǝz etə kernǝ.

206. Çertitə veşkıtrələsə figura, kədbəbn kuzaǝs 5 sm, paştaǝs 4 sm. Merajtə sǝliş plossaǝsə.

207. Çerçitə kvadrat, kədyən ladorьs 4 *sm*. Merajtə sьliş plossadsə.

208. Çerçitə kvadrat, kədyən ladorьs 1 *dm*. Sьliş plossadsə merajtə kvadrata sançimetraən. Mьmda kvadrata sançimetraes 1 *kv. dm*-ьп?

209. Doska vььп çerçitə veşкьtreļəsa, kədyən kuzaьs 5 *dm*, paştaьs 3 *dm*. Merajtə sьliş plossadsə.

210. Doska vььп çerçitə kvadrat, kədyən ladorьs 6 *dm*. Merajtə sьliş plossadsə.

211. Gazetaiş kleitə kvadrat, ladorьs kədyən 1 *m* kuza. Merajtə sьliş plossadsə kvadrata sançimetraən. Kььпm kvadrata decimetra 1 *kv. m*-ьп?

212. Зоз vььп pasjalə veşкьtreļəsa, kədyən kuzaьs 4 *m*. paştaьs 3 *m*. Merajtə sьliş plossadsə kvadrata metraən.

213. Зоз vььп pasjalə 'kvadrat, kədyən ladorьs 5 *m*. Merajtə sьliş plossadsə.

214. Торјатə kvadrata sançimetraezə: 2 *kv. dm*; 5 *kv. dm*; 10 *kv. dm*; 15 *kv. dm*; 26 *kv. dm*.

215. Pərtə kvadrata decimetraezə: 200 *kv. sm*; 400 *kv. sm*; 760 *kv. sm*; 840 *kv. sm*; 375 *kv. sm*.

216. Торјатə kvadrata decimetraezə: 3 *kv. m*; 6 *kv. m*; 12 *kv. m*; 35 *kv. m*; 47 *kv. m*; 60 *kv. m*.

217. Pərtə kvadrata metraezə: 400 *kv. dm*; 500 *kv. dm*; 840 *kv. dm*; 704 *kv. dm*; 628 *kv. dm*.

218. Kələ kraşitнь кьк зьrliş зоззез. Ətik зозьslən kuzaьs 6 *m*, paştaьs 4 *m*; mədьslən kuzaьs 7 *m*, paştaьs 5 *m*. 1 *kv. m* plossađ kraşitəm ponda мьнтəнь 35 ur. Mьmda ponda sulavнь, kraşitнь-kə кьк зьrliş зоззезsə?

219. Krolikkez ponda jərtətlən kuzaьs 80 *sm*, paştaьs 75 *sm*. Vevdərsə da uvdərsə kerəнь vəsniçik pəvveziş—faņeraiş. 10 *kv. dm*-ьzda faņeraьs sulalə 2 ur. Mьmda suvtaş krolikkez jərtətlən ponda faņeraьs?

220. Ətik pəliņa kərtovəj kььsalən kuzaьs 12 *m*, paştaьs 8 *m*. Mьmda levtə kььsa vьliş 1ьm, 1ьm slojьs-kə, kəda vevttə 1 *kv. m*—11 *kg*—650 *g* şəkьta?

221. Veškьtpeļsa mu učasok jərjəm 172 m kuza zavorən. Učasokьs paštaьssa 6 m-ən kuzьk. Lьddə učasokliš plossadsə.

222. Poda kartalən kuzaьs 63 m, paštaьs 10 m. Kartaas oləнь 90 məs. Mьmda zozьs loə ətik məsle?

223. Veškьtpeļsa mu učasok vьd ladoršan jərjisə 360 m kuza zavorən. Azzə eta učasokliš plossad, sьlən-kə paštaьs 42 m.

224. Ətik mort ponda olan plossadьs kolə 9 kv. m. Šemja ponda sodtəнь 5 kv. m. Ləšətə zadaça, pačera plossad-kə. . . . kv. m da oləнь . . . . mort.

225. Velətčan зьг kuzanas . . . . , paštanas . . . . зьгьн . . . . velətčiš. Vьd velətčišlə zoz plossadьs kolə 1 kv. m 70 kv. sm. Eta zadaçasə gizə tьtradčezanьt. Čuttesə vezə lьdpassезən. Zadaça verdə ləšətə jualan da kerə sijə.

226. Зьгьн šveta plossadьs dolzon vošнь zoz plossadiš vitət tor. Aslanьt зьг švet plossad jьliš ləšətə zadaça.

Кькраса lьddəsən unarasa lьddəs jukəm.

I.

227. Gruppəнь 42 velətčiš. Gruppələ šetisə 126 vizza tьtrad da 168 viztəm tьtrad. Kьньm tьtrad polučitas vьd velətčiš?

228. Skolə vajisə 360 m manufaktura. Etə manufakturasə ətmьmdəən šetisə 72 velətčišlə. Mьmda šəm dolzon šetнь vьd velətčiš, manufakturalən 1 m sulalə-kə 1 s. 65 ur?

229.	488:60	496:60	492:82	553:79	472:59
	488:61	496:62	552:92	624:78	464:58
	568:70	432:70	651:93	552:69	441:49
	568:71	432:72	498:83	544:68	384:48

230.	230:32	324:41	625:79	561:79	315:53
	370:43	276:52	541:68	734:88	584:72
	260:51	841:91	318:48	624:89	612:78
	440:62	671:82	437:68	527:69	475:58

231. 27 *m* şitəç da 23 *m* saşinet ətləbn sulaləbn 97 s. 54 ur; 27 *m* şitəç da 58 *m* saşinet ətləbn sulaləbn 193 s. 79 ur. Mьmda torjən sulalə 1 *m* şitəç da 1 *m* saşinet?

232. 15 mesək piz da 9 mesək kartovki ətləbn levtəbn 1 632 *kg*; 15 mesək piz da 26 mesək kartovki ətləbn levtəbn 2 448 *kg*. Mьmda levtəbn torjən mesək piz da mesək kartovki?

233.	315:40	392:50	520:65	414:46	448:56
	315:50	392:60	304:76	185:37	462:66
	315:45	392:56	385:55	405:45	380:76

234.	342:57	141:47	296:37	675:75	495:55
	288:96	216:24	536:67	616:77	837:93
	378:63	301:43	420:84	602:86	608:76

235.	150:25	182:26	222:37	525:75	486:54
	230:46	275:55	360:45	320:64	450:75
	520:65	329:47	486:54	783:87	612:68
	380:76	280:35	396:66	760:95	864:96

II.

236. Təlişən ətik mortlə karçəz koləbn 18 *kg*. 6 morta şemjaa kolxozniklən zaptəm 1 296 *kg*. Dьr kezə-ja tьrmas eta zapasьs?

237. Kooperaciə da fabrika-kuxna ponda sovhoz zaptis 39 jassik kolttəz, vьdəssə 56 160 koltt. Kooperaciələ kolə şetnь 18 jassik. Kьпьm jassik kolə şetnь fabrika-kuxnalə?

238.	1 829:59	2 449:79	5 589:69	6 319:89	2 178:99
	3 848:52	2 584:68	5 976:72	4 756:82	2 842:98
	4 814:58	5 100:68	7 176:78	3 960:88	2 058:98
	1 917:71	2 419:41	7 533:81	2 821:91	4 214:98

239.	12 77:99	21 696:48	358 324:29	374 237:59
	22 077:99	30 856:58	556 444:49	419 175:81
	31 779:99	27 972:37	594 425:31	441 750:62
	27 456:78	44 928:39	693 099:99	391 736:92

240. Ətik varzaьn 14 400 pəv, mədikьn—21 600 pəv. Медвь pəvvesə varzaezşis rektьnь, medalisə 72 ravoçəjəs. Kьпьm pəv kolə bereg vьlə varzaış nupь vьd ravoçəjlə?

241. Portın rektisə 42 jassik konşervaezən da 52 jassik koştəm fruktaezən. Konşervaezən bьdəs jassikkes levtisə 31 c 8 kg. Konşervaezən jassikşa fruktaezən jassikbьs 18 kg-ən şəkьtzьk. Mьmda levtisə fruktaezən bьdəs jassikkes?

III.

242. Kvař lunən sovhoz vizə 35 t 40 kg şilos. Kьnym məs sovhozas, bьd məslə lunnas şetənb-kə şilossə 16 kg-ən?

243. Kreşşaninlən məsьs vonas jəvsə şetə 1200 l. 25 l eta jəliş petə 1 kg vi. Sovhoz fermaьn məsьs vonas jəvsə şetə 3450 l. 23 l eta jəliş petə 1 kg vi. Una-ja unazьk viьs petə sovhoz məşşan?

244. $4\ 650:25$ $7\ 740:45$ $20\ 655:85$ $25\ 125:75$ $74\ 725:35$
 $5\ 304:34$ $12\ 265:55$ $30\ 685:95$ $19\ 512:36$ $34\ 178:46$
 $3\ 978:26$ $14\ 560:65$ $45\ 192:84$ $33\ 132:44$ $53\ 637:57$
 $5\ 580:36$ $17\ 475:75$ $23\ 650:86$ $29\ 250:26$ $70\ 785:65$

245. $374\ 275:55$ $546\ 268:74$ $430\ 192:46$ $395\ 100:75$
 $441\ 728:64$ $335\ 400:75$ $746\ 700:75$ $424\ 545:55$
 $419\ 164:86$ $322\ 672:86$ $693\ 156:94$ $672\ 660:74$
 $391\ 780:95$ $408\ 348:54$ $712\ 215:85$ $737\ 070:85$

246. 1905 voə təlişşə sərət zarplataьs raboçəjlən vəli 36 sař. I eta 10 çasa uzalan lun dьrni. Mьmda raboçəjlə mьntisə uzalan ças ponda? (Təlişьn ьddьnbь 24 uzalan lun).

247. 1905 voə kreşşanskəj volneņņoєz dьrni 30000 pomessik usađbaezis (kьtən olisə pomessikkez) das vitət torьs vəli sotəm. Mьmda usađbaez koltçisə?

248. „FD“ (F liks Dzerzinskij) paravoz levtə 1570 t şəkьta pojez. Açьs paravozьs řenderkət levtə 120 t. Kьnym vagon pojezьn, levtə-kə vagonьs 7 t 300 kg, a sьlən şəkьtaьs (gruzьs)—17 t 700 kg?

249. $29 \cdot x = 8\ 816$ $x:27 = 351$ $21\ 228:x = 87$
 $55 \cdot x = 41\ 470$ $x:92 = 644$ $119\ 412:x = 93$
 $x \cdot 96 = 70\ 560$ $x:39 = 1\ 014$ $125\ 060:x = 37$
 $x \cdot 93 = 119\ 412$ $x:67 = 5\ 092$ $115\ 192:x = 44$

Karçcez	U r o z a j	
	85 kv, m vblis	1 kv, m vblis
1. Kapusta	425 kg	
2. Kartov	255 kg	
3. Morkov	340 kg	
4. Ogureç	3 400 st.	

250. Таблица гизә тетрадзеә. Çistaj grapaas gizә мьј kolә.

251. Kerә primerrez da proveritә kerәmsә.

24·27	26·35	48·79	37·54	83·78
45·39	45·38	64·87	45·86	72·94
54·63	52·65	76·98	73·84	75·62
78·89	86·75	97·85	68·77	87·78

252. Kerә primerrez. Proveritә kerәmsә.

22 638:98	27 456:78	30 972:87	44 928:39
12 177:99	19 176:68	21 696:48	358 324:29
22 077:99	22 311:67	30 856:58	556 444:49
31 779:99	20 064:57	27 972:37	594 435:31

253. Рѣтән ламраьн sotçis 135 g karaşim. Мьмда karaşim sotçis kvaţ lunәn?

Zadaçasә resitә. Otvet şerti da vьd şetәm lьddәsiş lәşәtә jukәm vьlә zadaçәez.

254. Сехьн 178 иңка, а музиккес 4-иш упазьк. Кьпьм музик сехьн?

Zadaçasә resitә. Otvet şerti da ena vьd lьddәsiş lәşәtә jukalәm vьlә zadaçәez.

Kad lьddәm jьliş.

255. Torjәtә şekundәzә: 3 min., 1 min 20 şek.; 7 min 38 şek.; 5 min. 8 şek.; 13 min. 45 şek.; 18 min. 35 şek.; 25 min. 47 şek.; 36 min. 58 şek.

256. Pәrtә ьзьtzьk meraezә: 400 şek.; 340 şek.; 375 şek.; 600 şek.; 960 şek.; 426 şek.; 752 şek.; 840 şek.; 925 şek.; 986 şek.; 1 248 şek.

257. Torjətə minutæzə: 9 ças; 3 ças 30 min; 6 ças 46 min; 8 ças 6 min.; 14 ças 27 min.; 16 ças 38 min.; 21 ças 43 min; 25 ças 56 min.

258. Pərtə ьзытък meraezə: 420 min.; 140 min.; 195 min.; 720 min.; 900 min.; 428 min.; 795 min.; 815 min.; 864 min.; 916 min.; 1 450 min.

259. Torjətə çassezə: 8 sut.; 30 sut.; 25 sut.; 5 sut. 8 ças.; 7 sut. 15 ças; 15 sut. 6 ças; 17 sut. 10 ças; 25 sut. 15 ças; 47 sut. 18 ças.

260. Pərtə ьзытък meraezə: 216 ças; 460 ças; 400 ças; 624 ças; 343 ças; 496 ças; 643 ças; 680 ças; 710 ças; 826 ças; 954 ças.

261. Воьн 365 ливо 366 лун. Proveritə siz-ja eta: şizim təlişьн 31 lunəн; нол təlişьн — 30 lunəн i ətik təlişьн — 28 ливо 29 лун. Мьмда lunnes воьн?

262. Pozum vermə ovнь 600 voəз, дуб — 1 000 voəз. Мьмда vek oləнь вьдəн ena pues?

263. Medozza bumaga (gizət) keran fabrika stroitəmşəн tьris 500 vo. Кьньм vek-ңi gizətsə kerəнь fabrikaezьн?

264. Kņigæz peçatajtan əzzəmşəн (izobretennoşəн) çulalis 1 438 vo. Кьəм vekə kerisə medozza kņigareçatajtan stanok?

265. Lьdpassezəн gizə vo, kədə əni mi olam. Viştalə vek, kədə əni mi olam.

266. Krepesnəj pravo vəli vezəm 1861 voə. Кьньм vo sьşəн çulalis?

267. Roşşiaьн medozza revoluciaьs vəli 1905 voə. Sarəs berezdətəm da Oktav revolucia — 1917 voə. Кьньм vo enə sovьtjaesə jansətə?

268. Vladimир Illic Leņin çuzis 1870 voə da kulus 1924 voə. Кьньм vo sija olis?

269. Ozza lьmьs uşis nojav 10 lunə. Medkəzьt vəli janvar 21 lunə. Lьm pondis sьvнь fevraļ 25 lunə. Ju oşşis apreļ 19 lunə. Lьddə, кьəм kad kolassez munisə enaiş ətik sovьtjaşəн mədik sovьtjaəз.

270. Колхозын керәм то кыем тулысса кэзан план: апрел 26 лунә — зәр, май 19 лунә — греçуга, май 5 лунә — картовки, јун 1 лунә — јон.

Уна-ја çулалас кад зәр кэзәмшаң картовки кэзәмэз? Картовки кэзәмшаң греçуга кэзәмэз? Греçуга кэзәмшаң јон кэзәмэз?

271. Doddezән vetlәмьs suvtçis noјав 12 lunшаң da кысис 4 тәлиш da 6 sutki. Кәр sija pөмашsis?

272. Јь куза vuzalәмьs suvtçis deкав 16 лунә da кысис mart 5 лунәз. Кыным тәлиш sija кысис?

273. Parakoddez vetlisә апрел 12 луншаң noјав 20 лунәз. Кыным тәлиш vetlisә parakoddez?

274. Кык stancia kolasiш kuzasә poez munis 5 ças 35 min. Parakod-zә munә poezsa kuimis zagәnzьka. Кыем kadә seeәм kuzasә pozә munь parakodәn?

275. Vurшаң fabrikaьn 14 ças 30 min. dьrңi vurisә 5 koшtum (koшtum — zeletka da vesjan). Әtkasa vurшis 3 koшtum vurәм vьlә vizis 54 ças 15 min. Кынымis perьtzьka uzalә fabrikaьs әtkasa vurшissa?

276. Fabrikaьn 2 min. 50 шekundaә masina керә 10 petļa. Koшtumә kolә kernь 8 petļa. Мында eta vьlә kolә kad?

277. Јaj keralan еlektriçeskәј masinka 19 min. 36 шek. vermә keravnь (izнь) 28 kg јaj. Kiezән јaj keralan masinkaәn 1 kg јajsә pozә izнь 7 min. Кынымis çozzьka uzalә еlektriçeskәј masinkaьs?

278. 32 min. еlektriçeskәј masina vesәtә 48 kg kartovki. Kiezән 1 kg kartovkisә pozә vesәtnь 10 min. Кынымis çozzьka vesәtә masinka?

279. 5 sut. 12 ças.40   8 ças 40 min.·50   7 min. 49 шek.·60
 3 sut. 18 ças.30   3 ças 18 min.·60   9 min. 23 шek.·80
 7 sut. 20 ças.45   5 ças 27 min.·76   15 min. 36 шek.·57
 8 sut. 16 ças.94   6 ças 45 min.·80   20 min. 36 шek.·98

280. 2 sut. 15 ças: 7   4 ças 30 min.: 6   3 min. 20 шek.: 4
 3 sut. 8 ças:10   5 ças 20 min.: 8   2 min. 40 шek.: 9
 6 sut. 16 ças:20   4 ças 12 min.:18   4 min. 48 шek.:12
 4 sut. 4 ças:20   3 ças 30 min.:15   6 min. 31 шek.:17

КУИМӘТ ЈУКӘТ.

Тәд вьлн воштәм да јукәм.

281. Колә мәдәтнь 1 000 *t* шу. Мәдәтисә 50 вагон, вь-
дьн 16 тоннаән. Уна-ја шубс колтча есә мәдәтнь?

282. Совхозьн 50 мәс. Луннас вьд мәслә удәнъ 17 *kg*
шилос да 13 *kg* мәдик кәрьммез. Уна-ја кәрьмсә удәнъ вь-
дәс ена мәссеzlә?

283.	34.50	56.50	72.50	26.50	44.50
	86.50	22.50	38.50	94.50	84.50
	72.50	68.50	88.50	78.50	92.50
	93.50	76.50	96.50	98.50	99.50

284. Льшәм понда 50 гәрдәрмеечлә шетисә 400 партон.
Кьпньм партонән шетисә вьд гәрдәрмеечлә?

285. 50 проҗивогаз понда завод мьнтис 600 саҗ, а 12 ве-
ләтчан винтовкаез понда — 120 саҗ. Мьмда вьлә проҗивогаз
доназьк винтовкаша?

286.	200:50	600:50	700:50	500:50
	800:50	300:50	900:50	1 000:50
	1 300:50	1 800:50	5 400:50	4 800:50
	1 700:50	3 400:50	7 800:50	5 300:50

100-ән да вьдса шөезән унапаса льддәс воштәм да јукәм.

I.

287. Елєктричество проводлән кузаьс 8 *m* левтә сija 1 *kg*
944 *g*. Равоҷәј клубьн елєктричество һузәтәм понда мунис
100 *m* куза провод (провка). Мьмда левтә вьдәс проводьс?

288.	56.100	856.100	736.100	6 896.100	8 253.100	9 356.100
	94.100	322.100	925.100	7 679.100	8 295.100	9 005.100
	82.100	487.100	933.100	7 935.100	8 003.100	9 100.100

289. 100 җас дьрнi тәла меҗнiҗа изә 21 000 *kg* шу, ваән
узалан меҗнiҗа — 33 000 *kg*, паровәј меҗнiҗа — 48 000 *kg*. Мьм-
да килограмән җаснас изә вьд меҗнiҗа?

290.	2 200:100	6 600:100	40 700:100	456 600:100	600 000:100
	7 800:100	7 500:100	25 600:100	356 800:100	200 000:100
	5 900:100	5 900:100	75 800:100	963 700:100	900 000:100

II.

291. 200 *ga* xlorok uçastok vььп вьд gektarşan sovhoz әktis 14 *c* 75 kilogramән, а 300 *ga* uçastok vььп 15 *c* 45 *kg*-әп. Мьмда вьдәс xloroksә әktis sovhoz?

292. Ёв гектар şetә 900 *kg* vesәttәм xlorok. Сыш әtik kuimәt torьs — xlorok kudәl. 1 *kg* xlorok kudәliş petә 10 *m* 75 *sm* şiteç. Мьмда şiteçsә şetә 1 *ga* xlorok?

293. (24·2)·100   (35·3)·100   (48·4)·100   (63·5)·100
24·200   35·300   48·400   63·500

294. 15·200 25·400 341·200 536·400 575·600 788·800
16·200 26·400 753·200 451·400 738·600 855·800
18·300 28·500 224·300 824·500 459·700 677·900
19·300 30·500 522·00 956·500 537·700 754·900

295. Vurşan fabrikais ravotņica masina vььп çasnas kerә 200 pekļa. Kьпьт şekunda sija vizә әtik pekļa kerәм vьlә?

296. Pjañiletka pondәtçikә 500 ravоçәj uzalisә kuim stanok vььп i lunnas nija kerisә 38 500 *m* şiteç. Pjañiletka romьп 400 ravоçәj, 4 stanok vььп uzavtән, kerәнь 43 200 *m* şiteç. Мьмда vьlә sodis вьд ravоçәjlән unazьk kerәм (proizvoditeļnos)?

297. (1 800:100):3   (2 100:100):7   (3 600:100):9
1 800:300   2 100:700   3 600:900

298. 1 600:400 18 000:900 64 400:400 61 200:600 25 600:800
2 400:600 25 000:500 74 800:400 84 600:600 43 200:800
7 200:800 42 000:700 32 500:500 84 700:700 34 200:900
8 100:900 54 000:600 55 000:500 39 200:700 57 600:900

299. Staļingradşa traktor keran zavod vonas lezә 50 000 traktor. 100 traktor vьlә munә 440 *t* kәrt. Una-ja kolәнь rojezzez, medвь etә kәrtsә vajнь zavodә, lьddьнь-kә, вьд rojez kьskә 800 *t*?

Kuimpasa lьddәsән unapasa lьddәs voştәм da jukәм.

I.

300. Zavod stroitә ravоçәjjez ponda kerku. Kerkuas loasә 384 pañera. Nyş 168 pañeralән olan plossaçьs 48 *kv. m*

75 kv. dm; əstalnəj paṭeraes 36 kv. m 50 kv. dm. Ləddə vil kerkuyn olan plossadsə?

301. 92 lun dərni stolovəj lezis 103 500 əved. Mymda əveddesə sija lezas vo dərni?

302. 492·273 549·275 363·836 537·243 228·326 237·728
514·219 732·358 729·861 356·365 735·425 359·995
385·835 875·524 567·384 443·234 824·317 473·813
832·184 713·672 625·387 656·359 494·727 769·516

303. 373·356 481·549 369·719 441·572 342·841 587·427
566·215 912·282 776·269 782·297 895·299 929·394
675·424 725·354 588·424 584·485 645·199 843·597

304. 144·221 115·243 212·416 375·294 2 142·193 3 299·215
323·128 244·324 572·253 324·399 2 671·188 3 729·269
242·325 442·157 672·347 384·489 2 282·295 3 645·297

305. Равоçəjjez ponda kerku stroitəmys suvtis 976 000 saṭ. Bə d şurs saṭiṣ 347 saṭ munisə ravoçəjjezlə uzaləm ponda vestəm vələ. Mymda munis şəmys maṭeriallez vələ da mədik roskoddez vələ?

306. Сехьн 147 равоçəj zajom vələ gizsisə 125 saṭən. Əstalnəj 185 ravoçəj gizsisə 175 saṭən. Ləddə, mymda saṭ vələ gizsisə eta cexiṣ ravoçəjjez?

307. 180 lunən Nju-Iorkyn vəli lezəm 73 440 prikaz uz-təmmezəs paṭeraezis vasətəm jliṣ. Mymda mortən setçin çapkaləny bə d çasə uliça vələ, ləddəny-kə, bə d şemjəyn 3 mort?

308. Kuim nasosən zozuliṣ kьskisə 6 808 l. va: ətik nə-sos minutanas kьskə 56 l, mədys — 48 l, kuiməty — 44 l. Dyr-ja zozuliṣ kьskisə va?

309. 8 988:321 16 044:382 49 474:853 50 908:356
6 370:182 18 936:526 35 646:457 94 089:237
8 400:175 18 048:752 38 468:652 68 820:372
5 254:142 29 328:376 26 748:743 55 144:452

310. 114 912:756 414 288:756 396 440:935 150 384:482
153 999:639 282 924:813 104 000:832 203 504:632
177 552:548 260 275:725 340 176:912 172 890:678
121 486:437 203 365:457 251 904:768 289 428:813

311. 130 500:348   403 788:759   279 456:852   302 452:911
 400 464:972   272 592:432   189 952:742   408 342:759
 285 570:835   185 220:588   206 500:875   353 228:379
 379 316:713   128 250:375   339 986:874   554 046:863

312. Şu kьskalikə kьk avtomobil ətləyn vizisə 12 *kg* 300 *g* benzın. Mьmda nija kerisə tuj, kьzi 1 *km* munikə ətik avtomobilьs benzinsə vizə 170 *g*, a mədьs 80 *g* unazьk?

313. Koknit da gruzovəj avtomobillez tuj sə kerisə ətmьmda kilometraən i ətləyn vizisə 12 *kg* 300 *g* benzın. Ətik *km* munikə koknit avtomobilьs benzinsə vizə 110 *g*, a gruzovəjьs 300 *g*. Kьeəm tuj nija kerisə, kьnym *km*?

314. Kerə primerrez da proveritə:

347·538	436·213	694·372	649·285	754·328
619·871	346·435	526·329	742·458	847·452
589·483	458·472	765·436	863·521	976·689

315. Kerə primerrez da proveritə:

52 332:356	69 010:515	65 682:534	165 648:714
59 356:418	76 500:612	88 672:652	257 712:826
71 722:329	94 248:357	172 095:447	249 688:529

316. (24 352 — 22 395)·169   (267 865 + 290 108):117
 (3 756 — 1 803)·115   (9 609 + 7 563):(4 878 — 4 560)
 (69 034 — 68 590)·246   (79 609 + 68 479):428

317. 4 477:121 + 8 064:112   3 276:273 + 455: 35
 3 382: 89 + 2 790: 45   13 932:172 + 7 728:112
 9 398:254 + 8 004:276   20 916:249 + 8 505:315

318. 2 093: 91 + 2 072:56   3 799:131 + 1 953: 63
 3 105: 23 — 980:28   4 224:128 — 2 970:135
 3 243:141 + 374:22   3 968:124 + 2 548:182
 3 968: 31 — 6 225:75   1 624: 56 — 693: 63

319. 21 875 sađ vьlə zavkom nəvis ravoçəjjez ponda sotçışan kerkuezьn mestaez. Bьd mesta ponda sija vestis 175 sa-
 tən. Kьnym ravoçəj vetlasə sotçışan kerkuezə?

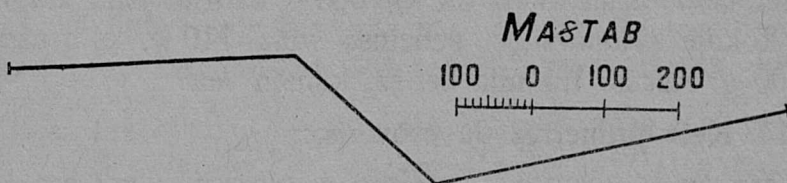
Kerə zadaça. Otvet şərti da ena bьd ləddəsiş ləşətə viļ
 zadaçaez.

320. 124 podvodaen vajise 29760 kirpif. Kъnym kirpifan vali vьd podvodaen?

Kerэ zadača. Otvet řarti da ena vьd lьddёsiř lёřetэ viř zadačaez.

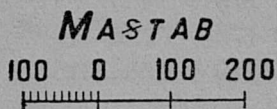
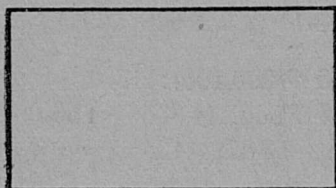
Plan da plossad.

321. Tuj plan vьln 100 *m* tujэ vořtam 1 *sm*. Lьddэ tujliř vьliř kuzasэ.

322. Karčjer plan vьln 200 *m* tujэ vořtam 1 *sm*. Lьddэ ogorodečliř plossad.

323. Plan vьln veřkьtreľasa mu učasokliř pařtasэ mьtčalэ 4 *sm* 5 *mm* kuza veřkьt viz. Eta učasoklэn vьliř pařtaьs 900 *m*. Kъeэм mastav řarti kerэм čerťoz?

324. Plan vьln veřkьtreľasalэn kuzьs 8 *sm*, a vьliř — 40 *m*. Pařtaьs plan vьlas 6 *sm*. Lьddэ eta veřkьtreľsaliř plossad.

325. Skola mařterskэjn kьk zeř lis. Nьiř etikьslэn kuzasэ 2 *m*, pařtaьs 4 *dm*; mэďьslэn kuzasэ 3 *m*, pařtaьs 5 *dm*. Kъnym orsan zьrok petasэ eta zeřiř, kьzi etik zьrok vьlэ munэ 1 *kv. dm*?

326. Etik pэvlэn kuzasэ 6 *m*, pařtaьs 25 *sm*; mэď pэvlэn kuzasэ 7 *m*, pařtaьs 20 *sm*. Mьmdaen etik pэv plossadьs vьztьk mэď pэv plossadьřa?

327. Zьrlэn vьlnasэ 4 *m*. Etik řenalэn kuzasэ 7 *m* 5 *dm*, mэď řenalэn kuzasэ 3 *m*. Ёvэssez da эьnnез vořtanь 12 *kv. m*. Kъnym ovoj kusэk munas eta komnataliř řtenaez řakэм vьlэ, kьzi vьd 3 *kv. m* vьlэ kolэ 1 ovoj kusэk?

328. Колә вевттынь картән пода карталиş кык пәла кыса. Кысалән кузаыс 64 *m*, а паштаыс 12 *m* 5 *dm*. Кыным карт іс мунас вьдәс кыса вевттым вьлә, кызи 4 *kv. m* вьлә колә визнь 5 іс?

329. Ştenalән кузаыс 17 *m* 5 *dm*, вьльнаыс 4 *m*. Кыным кирпиç сь вьлә мунис, кызи ştena 1 *kv. m* вьлә мунә 255 кирпиç?

330. Skola зоз колә вевттынь кирпиçән. Зозьслән кузаыс 5 *m* 4 *dm*, паштаыс 3 *m* 8 *dm*. Кирпиçлән кузаыс 3 *dm*, паштаыс 1 *dm*. Уна-ја ковşас кирпиç?

331. Колә вәвднъ рәввезән 5 *m* 4 *dm* куза да 2 *m* пашта зоз. Уна-ја ковşасә ета пonda рәввез, әтик рәвьс-кә кузanas 6 *m*, паş'anas 2 *dm*?

332. Revoluciaәз равоçәйлән şemja, кәда вәли 5 mortiş, olis 5 *m* 6 *dm* куза да 4 *m* 5 *dm* пашта зьгьн. Әни seeәм зә şemja olә кык зьгьн. Әтсьлән plossadьс 25 *kv. m* 40 *kv. dm*, мәдьслән—19 *kv. m* 80 *kv. dm*. Уна-ја ьзdis olan plossadьс вьд mort ponda?

333. Тавјісаьн şetәmaş vit veşкьтpeļәsa figuralән кузаыс да паштаыс. Ыддә вьд figuraliş plossadьsә pervo kvadrata metraezән, а сьвәрşaң arrezән.

Kuza	Pašta	Plossad
100 <i>m</i>	1 <i>m</i>	
50 <i>m</i>	2 <i>m</i>	
25 <i>m</i>	4 <i>m</i>	
20 <i>m</i>	5 <i>m</i>	
10 <i>m</i>	10 <i>m</i>	

334. Торјәтә kvadrata metraezә: 2 *a*; 5 *a*; 40 *a*; 2 *a* 36 *kv. m*; 3 *a* 8 *kv. m*; 12 *a* 20 *kv. m*.

335. Pәrtә вьльнзьк meraezә: 300 *kv. m*; 500 *kv. m*; 260 *kv. m*; 409 *kv. m*; 675 *kv. m*.

336. Тавјісаьн şetәmaş kvař veşкьтpeļәsa figuralән кузаыс да паштаыс. Ыддә вьд figuraliş plossadьsә pervo kvadrata metraezән, а сьвәрşaң gektarrezән.

Kuza	Pašta	Plossad
1 000 <i>m</i>	10 <i>m</i>	
625 <i>m</i>	16 <i>m</i>	
500 <i>m</i>	20 <i>m</i>	
400 <i>m</i>	25 <i>m</i>	
200 <i>m</i>	50 <i>m</i>	
100 <i>m</i>	100 <i>m</i>	

337. Торјәтә arrezә да kvadrata metraezә: 3 *ga*; 7 *ga*; 4 *ga* 85 *a*; 2 *ga* 60 *a*; 1 *ga* 7 *a*.

338. Pərtə vьlnzьk meraezə: 500 a; 800 a; 215 a; 348 a; 460 a; 305 a; 1504 a; 2748 a; 5700 a; 86900 kv. m; 60356 kv. m; 304840 kv. m.

339. Veşkьtreləsa mi učasok vьln, kəda kušanas 96 m da pašanas 75 m, vьdmə 864 pozum. Kьnym pu vьdmə 1 ga plossad vьln?

340. Kьnym dod nazom kovşas veşkьtreləsa ьv vьlə, kəda kušanas 250 m, pašanas 200 m, ətik ga vьlə kьskaləny-kə 30 t nazom da doddas pozə teşny 750 kg?

341. Vər keraliş 60 morta arţel dolzon puez pəratny veşkьt reləsa mi učasok vьliş, kušanas kəda 375 m, pašanas 80 m. Vьd gektar vьln 1400 pu. Kьnym puən dənzə vьd vər keralişlə?

342. Vər učasokiş, kəda kušanas 2 km da pašanas 500 m poluçitisə 43200 kubometra pes. Una-ja pes pozə keravny učasok vьliş, plossadş kədyən 15 ga?

343. Sovhozьn kəzisə xlorokən 1 km 250 m kuza da 600 m pašta mi učasok. Vьd gektar vьliş voştisə ul xloroksə 875 kg. Xlorok si levtə ul xlorokiş kuimət tor. Una-ja xlorok sisə voştis sovhozьş?

Овькновеннəј дроввез.

I.

344. Kьnym зьн, ңoљət tor, kьkjamьsət tor vьdsa poloskaьn? Kьnym ңoљət tor $\frac{1}{2}$ -ьн?

1							
$\frac{1}{2}$				$\frac{1}{2}$			
$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$	
$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$

Kьnym kьkjamьsət tor $\frac{1}{4}$ -ьн?
 $\frac{3}{4}$ -ьн? $\frac{1}{2}$ -ьн?

345. Kьnym зьн pozə kernь $\frac{2}{4}$ -iş? $\frac{4}{8}$ -iş?

346. Kьnym ңoљət tor pozə kernь $\frac{2}{8}$ -iş? $\frac{4}{8}$ -iş? da $\frac{6}{8}$ -iş?

347. Gizə primerrez. Suvtətə kolaləm ləddəssez.

$$\frac{1}{2} = \frac{4}{8} \quad \frac{1}{2} = \frac{4}{8} \quad \frac{1}{4} = \frac{2}{8} \quad \frac{3}{4} = \frac{6}{8} \quad \frac{2}{4} = \frac{4}{8}$$

$$\frac{2}{4} = \frac{4}{8} \quad \frac{4}{8} = \frac{4}{8} \quad \frac{4}{8} = \frac{4}{8} \quad \frac{2}{8} = \frac{4}{8} \quad \frac{6}{8} = \frac{6}{8}$$

348. Vedraə kiştisə znpəzsis va, a sɔvərşan esə ɔlət tor. Къным tor vedraəslən tɔrtis vaən?

349. Pioner çulətis pionerskəj klubyn $1\frac{1}{2}$ ças da $\frac{3}{4}$ ças velətis urokkez. Una-ja kad vizis pionerɔs klub üzə da urokkez velətəmə?

350. Boştisə $1\frac{1}{8}$ kg sɔlətəm vi da $\frac{3}{4}$ kg slivoçnəjə. Una-ja visə boştisə?

351. Ətik korzina jagəd levtə $2\frac{3}{8}$ kg, mədik — $3\frac{1}{4}$ kg. Una-ja levtə kɔknan korzinaşis jagədbɔ?

352. Jassik peçennoən levtə 10 kg, jassik peçennoətəg levtə $\frac{5}{8}$ kg. Una-ja levtə peçenno?

353. Mednəj kastruļa levtə $2\frac{3}{4}$ kg, a çajnik $\frac{1}{8}$ kg-ən jeeazɔk. Una-ja levtə mednəj çajnikɔs?

354. Boştisə $3\frac{1}{2}$ kubometra pes; sotisə $1\frac{1}{4}$ kubometra. Una-ja kolçis pesɔs?

355. Zɔn ogorodeçə saditəmaş kartovki, $\frac{1}{4}$ ogorodeçə — kapusta, $\frac{1}{8}$ ogorodeçə — luk; mukəd torrez vɔlə kəzəmaş vɔdkod karç. Kɔnymət tor vɔlə kəzisə mədik karçezsə?

356. Vuzalisə kuim tor nanka. Medozza torɔn vələm 3 m, mədikɔn — $\frac{3}{4}$ m-ən jeeazɔk ozzaɔnşa, a kuiməɔn — $\frac{5}{8}$ m-ən jeeazɔk mədik torɔnşa. Kɔnym metra kuimət torɔn?

357. Kɔk zɔr klejitəmaş ovojjezəp. Ət zɔras munəma ovojɔs $18\frac{1}{4}$ tor, a mədas — $1\frac{1}{2}$ torən jeeazɔk. Kɔnym tor munis kɔknan zɔras?

358. $\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$ $\frac{1}{2} + \frac{1}{8}$ $\frac{3}{4} + \frac{1}{8}$ $\frac{1}{4} + \frac{5}{8}$ $\frac{3}{8} + \frac{1}{2}$
 $\frac{3}{4} - \frac{1}{2}$ $\frac{5}{8} - \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2} - \frac{3}{8}$ $\frac{7}{8} - \frac{3}{4}$ $\frac{3}{4} - \frac{5}{8}$
359. $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$ $\frac{3}{4} + \frac{1}{4}$ $\frac{1}{8} + \frac{7}{8}$ $\frac{3}{8} + \frac{5}{8}$ $\frac{7}{8} + \frac{1}{8}$
 $1 - \frac{1}{2}$ $1 - \frac{3}{4}$ $1 - \frac{5}{8}$ $1 - \frac{1}{8}$ $1 - \frac{7}{8}$
360. $\frac{1}{2} + \frac{3}{4}$ $\frac{1}{2} + \frac{7}{8}$ $\frac{3}{4} + \frac{3}{8}$ $\frac{1}{4} + \frac{7}{8}$ $\frac{3}{4} + \frac{5}{8}$
 $1\frac{1}{4} - \frac{1}{2}$ $1\frac{1}{8} - \frac{1}{2}$ $1\frac{3}{8} - \frac{3}{4}$ $1\frac{1}{8} - \frac{1}{4}$ $1\frac{5}{8} - \frac{3}{4}$
361. $1\frac{3}{4} + \frac{1}{2}$ $2\frac{1}{2} + \frac{5}{8}$ $2\frac{7}{8} + \frac{3}{4}$ $3\frac{7}{8} + \frac{1}{2}$
 $2\frac{1}{2} - \frac{3}{4}$ $3\frac{1}{8} - \frac{1}{2}$ $2\frac{1}{4} - \frac{5}{8}$ $2\frac{3}{4} - \frac{7}{8}$
362. $2\frac{1}{2} + 1\frac{3}{4}$ $3\frac{7}{8} + 2\frac{1}{2}$ $3\frac{3}{4} + 1\frac{5}{8}$ $2\frac{3}{8} + 1\frac{3}{4}$
 $3\frac{1}{4} - 1\frac{1}{2}$ $4\frac{1}{2} - 2\frac{7}{8}$ $5\frac{1}{4} - 3\frac{5}{8}$ $4\frac{3}{4} - 1\frac{7}{8}$

II.

363. Кълым $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{6}$; $\frac{1}{12}$ вьдса polosкаып? Кълым $\frac{1}{6}$ тор $\frac{1}{3}$ -ып? $\frac{2}{3}$ -ып? Кълым daskыкәт тор $\frac{1}{6}$ -ып? $\frac{1}{3}$ -ып? $\frac{2}{3}$ -ып? $\frac{5}{6}$ -ып?

364. Кълым kuimәт тор роҗә kernь $\frac{2}{6}$ -иҗ? $\frac{4}{6}$ -иҗ?

1											
$\frac{1}{3}$				$\frac{1}{3}$				$\frac{1}{3}$			
$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$	
$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$

365. Кълым kuimәт тор роҗә kernь $\frac{4}{12}$ -иҗ? $\frac{8}{12}$ -иҗ?

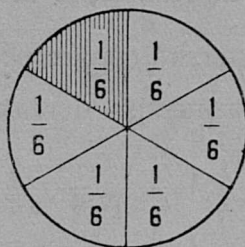
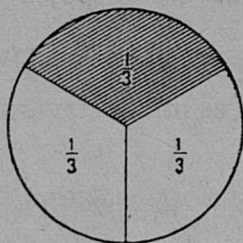
366. Кълым kvaҗәт тор роҗә kernь $\frac{2}{12}$ -иҗ; $\frac{4}{12}$ -иҗ; $\frac{6}{12}$ -иҗ; $\frac{8}{12}$ -иҗ; $\frac{10}{12}$ -иҗ?

367. Gизә primerrez. Suvтәтә kolәләм lәddәssez.

$$\frac{1}{3} = \frac{\quad}{6} \quad \frac{1}{3} = \frac{\quad}{12} \quad \frac{1}{6} = \frac{\quad}{12} \quad \frac{2}{3} = \frac{\quad}{12} \quad \frac{5}{6} = \frac{\quad}{12} \quad \frac{2}{3} = \frac{\quad}{6}$$

$$\frac{2}{12} = \frac{\quad}{6} \quad \frac{4}{12} = \frac{\quad}{3} \quad \frac{2}{6} = \frac{\quad}{3} \quad \frac{8}{12} = \frac{\quad}{3} \quad \frac{6}{12} = \frac{\quad}{6} \quad \frac{8}{12} = \frac{\quad}{6}$$

368. Къным ætkod torjæ jansætæma вьд гæглан eta çer-
tozън? Къеамæш loisæ torrez? Кънымæt tor вьд гæгланлән
krašitæma?

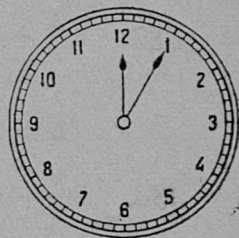
369. Çeržitæ kvadrat, kærълән æt ladorъs 6 *sm*, jansætæ sija
kvať ætkod torjæ da krašitæ $\frac{1}{6}$ da $\frac{5}{6}$ tor ñætkod kraskaæn.

370. Къным ætkod torjæ jansætæm ciferblat çasiън? Къ-
еам mesta gægræsas вьд seeam tor uvtън?

371. Къеам tor gæгланliš munas ьзът strelka vit mi-
nutaæn? 15 minutaæn? Къным ñoлæt tor $\frac{3}{12}$ -ьн?

372. Къным tor gæгланliš munas ьзът strelka
30 minutaæn? Къным зьн роzæ kernъ $\frac{6}{12}$ -iš?

373. Къным tor gæгланliš munas ьзът
strelka 10 minutaæn? 20 minutaæn? 40 mi-
nutaæn?

374. Velætçiš $\frac{2}{3}$ çasæn gotovitis urokkez ов-
sestvovedeъно da askъv šerti; $\frac{1}{6}$ ças resajtis zadaça. Мьj
дъrna sija velætis urokkez?

375. Равоçäj vizæ aslas zarabotokiš $\frac{2}{3}$ šojæmæ da kvartira
ponda мьнтæmæ, $\frac{1}{6}$ paškæmæ, $\frac{1}{12}$ kulturnaja olæmæ. Кънымæt
tor zarabotokiš kolтçæ сьлән mukæd rasxoddez вьлæ?

376. Kooperatiвæ vajisæ ñaң ætik грузovikæn. Әведæз vu-
zalisæ $\frac{1}{6}$ çoçkom ñaң da $\frac{2}{3}$ ruzægovæjæ. Кънымæt tor esæ avi
vuzalæm?

377. Stolovəj poluċitis ətik tusa jaj? Зын тусасə solalisə, $\frac{1}{6}$ toriṣ puisə əved. Кънымəт tor tusaəslən koġtċis solavtəg?

378. Ətik stanciaṣaṇ mədik stanciaəz perət pojez munis $1\frac{2}{3}$ ċas, passazərskəj pojez perətṣa $\frac{5}{6}$ ċasən dərzəyk, a təvarnəj $1\frac{7}{12}$ ċasən passazirskəjṣa dərzəyk. Къным ċas munis təvarnəj pojez?

379. $\frac{1}{3} + \frac{2}{3}$ $\frac{1}{6} + \frac{5}{6}$ $\frac{1}{12} + \frac{5}{12}$ $\frac{1}{12} + \frac{7}{12}$ $\frac{5}{12} + \frac{7}{12}$

$1 - \frac{2}{3}$ $1 - \frac{5}{6}$ $1 - \frac{5}{12}$ $1 - \frac{7}{12}$ $1 - \frac{11}{12}$

380. $\frac{1}{3} + \frac{1}{6}$ $\frac{1}{3} + \frac{1}{12}$ $\frac{1}{6} + \frac{1}{12}$ $\frac{1}{3} + \frac{5}{12}$ $\frac{1}{6} + \frac{7}{12}$

$\frac{2}{3} - \frac{1}{6}$ $\frac{5}{6} - \frac{1}{3}$ $\frac{7}{12} - \frac{1}{3}$ $\frac{2}{3} - \frac{5}{12}$ $\frac{5}{6} - \frac{7}{12}$

381. $\frac{2}{3} + \frac{5}{6}$ $\frac{2}{3} + \frac{7}{12}$ $\frac{5}{6} + \frac{5}{12}$ $\frac{11}{12} + \frac{1}{6}$ $\frac{7}{12} + \frac{5}{6}$

$1\frac{1}{3} - \frac{5}{6}$ $1\frac{1}{12} - \frac{2}{3}$ $1\frac{1}{12} - \frac{5}{6}$ $1\frac{1}{6} - \frac{7}{12}$ $1\frac{5}{6} - \frac{11}{12}$

382. $1\frac{5}{6} + \frac{1}{3}$ $2\frac{5}{12} + \frac{2}{3}$ $3\frac{7}{12} + \frac{5}{6}$ $4\frac{5}{6} + \frac{11}{12}$

$2\frac{1}{6} - \frac{2}{3}$ $3\frac{1}{3} - \frac{5}{6}$ $5\frac{1}{6} - \frac{7}{12}$ $6\frac{1}{12} - \frac{1}{3}$

383. $2\frac{1}{3} + 1\frac{5}{6}$ $3\frac{1}{3} + 2\frac{11}{12}$ $3\frac{5}{6} + 1\frac{7}{12}$ $2\frac{11}{12} + 4\frac{5}{6}$

$3\frac{2}{3} - 1\frac{5}{6}$ $4\frac{1}{3} - 1\frac{7}{12}$ $5\frac{1}{6} - 2\frac{5}{12}$ $7\frac{1}{12} - 2\frac{5}{6}$

III.

384. Къным vitət tor, dasət tor vьdса poloskaьn?

1									
$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$
$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$

385. Къным dasət tor

$\frac{1}{5}$ -ьн? $\frac{2}{5}$ -ьн? $\frac{3}{5}$ -ьн? $\frac{4}{5}$ -ьн?

386. Къным vitət tor pozə

кəрнь $\frac{2}{10}$ -iṣ? $\frac{4}{10}$ -iṣ? $\frac{6}{10}$ -iṣ? $\frac{8}{10}$ -iṣ?

387. Gizə primerrez. Suvtətə koʻlaləm İddəssez.

$$\frac{1}{5} = \frac{\quad}{10} \quad \frac{2}{5} = \frac{\quad}{10} \quad \frac{3}{5} = \frac{\quad}{10} \quad \frac{4}{5} = \frac{\quad}{10} \quad \frac{5}{5} = \frac{\quad}{10}$$

$$\frac{8}{10} = \frac{\quad}{5} \quad \frac{6}{10} = \frac{\quad}{5} \quad \frac{4}{10} = \frac{\quad}{5} \quad \frac{2}{10} = \frac{\quad}{5} \quad \frac{10}{10} = \frac{\quad}{5}$$

388. Amerikañ 1929 voə 1 kg sogdi sulalis $10\frac{1}{2}$ ur, 1933 voə — $3\frac{1}{10}$ ur. Mьmdaən Amerikañ uşis sogdi donьs?

389. Centner sogdi amerikanskəj fermerlə suvtə $1\frac{1}{5}$ saţ. Gorodə vajəm ətik centner sulalə $2\frac{3}{5}$ saţ. Vuzalan donьs sogdilən — $3\frac{1}{10}$ saţ centner. Unaja ıvьtok loə fermerlən bьd centner sogdiən?

390. $7\frac{1}{10}$ metra suknoış vurisə kьk koşum. Ətik koşumə munis $3\frac{2}{5}$ metra. Una-ja suknoьs munis mədik koşumə?

391. Kuim kņiga ponda mьntisə $7\frac{1}{10}$ saţ. Pervəj kņiga sulalə $2\frac{2}{5}$ saţ, mədik $3\frac{4}{5}$ saţ. Dona-ja suvtis kuimət kņigaьs?

392. $\frac{1}{5} + \frac{3}{5}$ $\frac{4}{5} + \frac{1}{5}$ $\frac{1}{10} + \frac{3}{10}$ $\frac{3}{10} + \frac{7}{10}$ $\frac{1}{10} + \frac{9}{10}$

$\frac{4}{5} - \frac{1}{5}$ $1 - \frac{4}{5}$ $\frac{7}{10} - \frac{3}{10}$ $1 - \frac{7}{10}$ $1 - \frac{9}{10}$

393. $\frac{1}{5} + \frac{1}{10}$ $\frac{3}{5} + \frac{1}{10}$ $\frac{1}{5} + \frac{3}{10}$ $\frac{1}{5} + \frac{7}{10}$ $\frac{2}{5} + \frac{3}{10}$

$\frac{2}{5} - \frac{1}{10}$ $\frac{4}{5} - \frac{3}{10}$ $\frac{7}{10} - \frac{2}{5}$ $\frac{4}{5} - \frac{7}{10}$ $\frac{9}{10} - \frac{4}{5}$

394. $\frac{3}{5} + \frac{7}{10}$ $\frac{4}{5} + \frac{9}{10}$ $1\frac{2}{5} + \frac{3}{10}$ $2\frac{3}{5} + \frac{7}{10}$

$1\frac{1}{10} - \frac{2}{5}$ $1\frac{1}{5} - \frac{7}{10}$ $3\frac{2}{5} - \frac{9}{10}$ $4\frac{1}{5} - \frac{3}{10}$

395. $2\frac{1}{5} + 3\frac{3}{10}$ $1\frac{7}{10} + 2\frac{3}{5}$ $2\frac{3}{10} + 3\frac{4}{5}$ $3\frac{9}{10} + 2\frac{2}{5}$

$6\frac{1}{10} - 2\frac{1}{5}$ $7\frac{1}{5} - 3\frac{7}{10}$ $5\frac{3}{10} - 2\frac{4}{5}$ $8\frac{2}{5} - 4\frac{9}{10}$

396. Baskedvolnəj plossadka kušanas 48 metra; pašanas kuzaiš $\frac{5}{8}$ tor. Ləddə sliş plossadsə?

397. Kolə kəzn̄ь ьв $\frac{7}{8}$ ga. Ətik ga v̄lə munə 120 kg şu. Kьп̄ьт kilogram munas $\frac{7}{8}$ ga kəzn̄ь?

398. K̄iən kəzikə munə ga v̄lə 150 kg ruzəg, rjada kəzan masinaən $\frac{4}{5}$ sija kəz̄ьsiş. Kьп̄ьт kilogram beregitasə v̄d hektar v̄l̄ьп̄ kəzan masinaən kəzikə?

399. Sluzassəj poluçajtə təlişən 240 saţ. Sija gizsis zajom v̄lə p̄ervo $\frac{2}{3}$ aslas zaravotokiş, a s̄v̄ərşan̄ esə $\frac{1}{6}$ tor v̄lə. Kьп̄ьт saţ sija gizis zajomsə?

400. Germaniaȳп̄ n̄ol m̄orta şemja vermas ov̄п̄ь 96 saţən mişec. Nemeç ravoçəj sedtə $\frac{7}{12}$ eta şəmiş. Una-ja şəm oz tьг̄т̄ь v̄d təliş ov̄п̄ь?

401. Italiaȳп̄ uzdon v̄li çintəm p̄ervo $\frac{2}{5}$, a s̄v̄ərşan̄ esə $\frac{1}{10}$ -ən. Kьeəm əni uzdonьs ravoçəjlən, kəda çintəməz voştis təlişən 60 saţ?

402. Polşaȳп̄ uztəmmez 450 000. Nьiş $\frac{4}{5}$ oz voştə rajok. Kьп̄ьт ravoçəj Polşaas lisitəmaş oləmiş?

403. Skola k̄eris MOPR ponda r̄ьt da əktis şəmsə 180 saţ. Eta şəmiş $\frac{1}{6}$ munis r̄ьt suvtətəm v̄lə, a mukədb̄s MOPR jaçejkaə. Una-ja şəm skolaьs şetis MOPR jaçejkaə?

404. Skolaьп̄ velətçişsez 660: n̄ьiş̄ $\frac{7}{12}$ pionerrez da $\frac{1}{6}$ komsomoleçsez. Kьп̄ьт pioner da komsomoleç skolaas?

405. Аззə 1 248-iş $\frac{3}{4}$, $\frac{5}{8}$ da $\frac{7}{8}$.

Аззə 25 350-iş $\frac{3}{5}$ da $\frac{7}{10}$.

406. Аззə 14 880-iş $\frac{2}{3}$, $\frac{5}{6}$ da $\frac{11}{12}$.

Аззə 35 750-iş $\frac{2}{5}$ da $\frac{9}{10}$.

НОЛӘТ ЈУКӘТ.

Тәд вълн боштәм.

407. Kuim *kg* мәтөг sulalә 1 s. 26 ur. Una-ja sulalә 11 *kg* мәтөг?

408. Боштисә 11 тетрад да әтик skvadенок, kәdna ponda setisә 8 s. 40 ur. Тетрад sulalә 55 ur. Una-ja sulalә skvadенок?

409. Sadok pašanas 11 metra. Kuzanas 12 metraән una-зък. Lәddә sadliş plossad?

410.	14.11	25.11	33.11	37.11	73.11	99.11
	22.11	45.11	26.11	46.11	82.11	120.11
	21.11	34.11	44.11	55.11	91.11	220.11
	43.11	52.11	71.11	64.11	98.11	350.11

411. 5 litra karaşim sulalә 1 s. 55 ur. Una-ja sulalә 9 litra?

412. 20 kņizka ponda mьntisә 17 saş. Una-ja sulalә 19 kņizka?

413.	24.9	120.9	200.9	155.19	3 000.19
	25.9	140.9	230.9	444.19	5 000.19
	32.9	160.9	350.9	562.19	6 000.19

414. 1 centner ul turuniş loә 25 *kg* kәs turun. Una-ja turun sogmas 99 centneriş?

415. 3 *ga* vьliş kerәнь turun 48 *c*. Una-ja turun çukertasә 99 *ga* vьliş?

416.	19.99	44.99	200.99	320.09	3 000.99
	23.99	55.99	300.99	510.99	5 000.99
	32.99	66.99	400.99	720.99	6 000.99

417. Oçagә vьd lun vajәнь 30 litra jәv. Kьньm litra jәv vajasә 19 lunәn?

418. Skoļnәj kooperativьn skvadенокkez 29, kәdna sula-lәнь 85 urәn da 39 purtokkez 12 urәn. Una-ja sulalәнь skvadенокkez da purtokkez?

419. 2 *kg* pьs kәзьsiş petә 398 *g* vi. Una-ja vi petas kuim kilogramiş?

420. Колхозын 199 колхозник. God værti kolhoznikkez къыкъ loisæ unazъk, a esæ god værti kolhozæ pьrisæ 250 mort. Къыкъ kolhozник loisæ?

421. Rjada kæzæmæn kolæ kæzъs 1 ga vьlæ 149 kg, a kijæn kæzikæ 199 kg. Una-ja kæzъs æstæny 5 ga kijæn kæzikæ?

422.	24·19	29·15	22·39	39·12	12·59	79·3
	25·19	19·24	24·39	49·21	16·59	89·5
	32·19	39·23	26·39	29·24	23·69	99·8

Çastnæj sluçajjez unapasa byddæssez voštæmьn.

I.

423. Veşkytpeļæsa ьv kuzanas 706 metra, paštanas 354 metra. Зьн ьvsæ kæzisæ ruзægæn, $\frac{1}{3}$ sogdiæn, kolæmsæ idæn. Къыкъ kvadrata metra kæzisæ idæn?

424. Veşkytpeļæsa ьv kuzanas 860 m, paštanas 245 m. Lonæn kæzisæ $\frac{1}{10}$ eta ьviş, idæn $\frac{1}{5}$, mukæd musæ sogdiæn. Una-ja plossaq loas kæzæm sogdiæn?

425.	207·125	406·638	620·364	750·364	408·375
	305·284	708·574	330·235	530·258	805·469
	509·511	604·178	250·367	820·326	520·852
426.	750·364	204·372	700·345	307·372	670·852
	540·267	309·263	800·456	506·298	507·736
	830·385	705·467	600·567	809·351	900·774

427. 1 ga vьlæ zæg kæzæny 180 kg, a id 140 kg. Una-ja kæzъs kolæ zartъny, medvь kæzъny 218 ga zægæn da 147 ga idæn?

428. Vesætisæ 265 t jogja sogdi da 194 t buræ.

Ætik tonna jogja sogdiis petis 905 kg sæstæm şu, tonna bur sogdi şetis 23·kg-æn unazъk. Una-ja sæstæm şu lois vьdæs sogdiis?

II.

429. 1931 voæ ætik kolhozьn Samarskæj rajonьn udarnik sedtis 280 uşlun ætik voæn, ætik uşlun sulalæ 39 ur. 1932 voæ medbur udarnikkez sedtisæ 350 uşlunæn i ætik uşlun suvtis 1 s. 80 ur. Mьmdæn ьzdis kolhozniklæn dokod?

430. Әтик колхозниклән шәмја седтис 460 узлун, а мәдик-
лән шәмја—70 узлунән уназък. Узлун сувтис 2 с. 45 ur. Ыд-
дә вьд колхозниклиш докodsә.

431.	627·360	278·410	160·430	800·320	853·520
	328·250	367·240	370·540	600·560	696·310
	456·360	584·820	380·370	400·740	890·850

432.	430·270	560·240	300·380	600·200	906·560
	708·340	870·460	700·490	400·300	730·730
	840·450	980·520	200·580	700·500	600·830

433. Совхозьн ваӗаз 720. Prostoj ваӗазаң vonas воштәнъ
vurun 800 g, porodistәjшаң—1120 g. Вьдәс ваӗаззаң сов-
хозьн воштисә 633 kg 600 g. Кьньм prostoj да porodistәj
ваӗа совхозас?

434. Moločno-tovarnәj fermaьн (MTF) мәс шәтә 1700 лит-
ра јәв әтик воә, setиш $\frac{7}{10}$ vuzalәнъ. Јединолицниклән мәс шәтә
әтик воән 1270 литра, кьтиш розә vuzavnъ $\frac{1}{5}$. Мьмдаән уна-
зък шәтәнъ vuzalan јәвсә 340 мәс MTF-ьн, да сьмда-зә
әткаолишезлән мәссеz?

III.

435. Кңигаьн 108 лисбок, әтик лисбок вьльн 2500 сьрас.
Medвь әктәнъ әтик шурс сьрас кiән, сувтә 1 с. 20 ur, а әк-
тәнъ масинаән—70 ur. Мьмдаән donәнзък сувтә ета кңи-
галән кiән әктәмьс масинаәнша?

436. Кңигаьн 205 лисбок, вьд лисбокьн 40 stroкцаән,
вьд stroкцаьн 50 сьрасән. Әктиш әктә lunнас das шурс сьрас.
Кьньм uzalan lun kovшас, medвь әктәнъ ета кңигасә?

437.	345·203	538·206	437·706	871·405	554·408
	356·307	647·403	532·604	894·709	876·506
	428·306	754·309	698·807	953·804	723·902

438.	123·206	502·304	530·209	800·402	657·509
	356·307	307·208	760·304	600·508	609·504
	588·406	405·407	820·506	700·607	950·705

439. Bumaga keran fabrikaiš ravočej kerlis lunnas 67 *kg* 600 *g* bumaga. Vermašəmən vьd ravočej pondis kernь 81 *kg* bumaga. Mьmdaən ьzdis vьrabortka udarnəj cəxlən, kьtən 205 ravočej.

440. 1 *t* koksьn səstəm somša em 58 *kg* pəim da 6 *kg* šera. Una-ja səstəm som munas, medvь sьlətnь 308 *t* čugun, tonna čugunsə sьlətnь-kə kolə tonna som.

Častnəj slučajjez unapasa ьddəssez jukəmnь.

I.

441. 865 kəzajstvo organizujtisə kolhoz. Kolhozə pьrtəz vьd kəzajstvo polučajtis 220 sač godša dokod. Ətlasa dokod kolhozlən loə 346 000 sač. Mьmdaən ьzdis dokod vьd kəzajstvolən?

442. Kolhozьn udarnik sedtis 320 uzlun. Ena uzlunnez ponda sьlə šetisə 896 *kg* nač. Una-ja nač polučitas udarniklən šemja, kьzi mədik člennez sedtisə 270 uzlunən?

443. 14 960:374 42 000:280 36 000:720 80 000:320
27 360:456 43 200:360 40 800:240 72 800:560
58 940:842 58 800:420 56 100:330 163 200:510
60 750:675 97 200:540 73 800:410 295 200:720

444. 37 546:250 336 485:623 136 087:243 545 621:678
89 297:372 529 983:791 239 773:379 651 638:749
162 278:427 785 924:845 318 759:425 839 046:874
236 092:562 858 041:964 434 285:517 907 486:926

445. Kooperativə vajisə 215 mesək piz da 120 mesək kartov. Piz da kartov otlən levtənь 22 *t* 500 *kg*. Kartov mesək 20 *kg*-ən šəkьtzьk piz mesəkša. Una-ja levtə torjьn piz da kartov?

446. Ətik gruzčik nəvətə 220 ətkod țuk, mədik—200 țuk. Bьdəs ena țukkez levtənь ətlən 32 *t* 600 *kg*. Bьd țuk mədik gruzčiklən vəli 5 *kg*-ən koknizьk pervəj gruzčiklənša. ьddə, una-ja levtənь țukkez kьknən gruzčikьslən?

II.

447. ьbbez nazmitəmə sovhozьn munis 6032 *t* pozom da 22 *t* 880 *kg* ximičeskəj udobreņņoez. Ətik *ga* vьlə roz-

nitisə 110 kg. ximiçeskəj udovrennoez. Una-ja kьskalisə 1 ga vьlə nazom?

448. Sovhozьn kəzisə kəzan masinaən 20 t 413 kg şu, 149 kg-ən 1 ga vьlə. Kijən kəzikə kolə 199 kg şu ətik ga vьlə. Una-ja şu beregitis kəzan masina?

449. 70 380:345 73 851:717 102 010:505 273 609:301
76 750:250 69 195:659 151 102:301 203 412:506
36 900:180 21 115:205 141 303:703 156 672:512
67 312:112 61 712:304 164 024:808 207 834:517

450. 132 066:638 489 636:609 733 647:183 208 656:207
240 645:789 640 342:706 729 744:276 436 981:109
335 762:827 568 935:807 380 268:378 616 435:205
460 748:916 548 432:908 917 656:457 619 854:309

451. Zavod vizə voən 42 920 kubometra pes da 28 500 t izsom. Ətik tonna izsom vezə 5 kubometra pes. Kьnym lun kezə tьrmas zavodlə lontişan, sьlən-kə em 54 864 kubometra pes? (Voьn 365 lun).

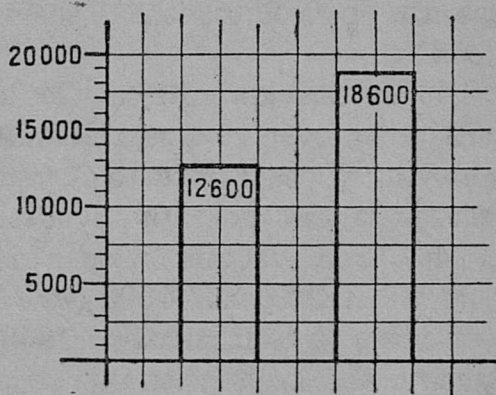
Diagrammaez lьddətəm da çertitəm.

452. Diagramma vьlьn mьtçaləm, mьmda vagon vəli lezəma SSSR-ьn 1932 voə plan şərti da vьliş.

Çertoz vьlьn 1 sm vьlьna stovok mьtçalə 5 000 vagon. Kьnym vagon mьtçalə 2 mm vьlьna stovok?

SSSR-ьn paravozzez lezəm.

Voєz	Kьnym pa-ravoz
1919	72
1928	548
1932	844

Proveritə, pravilno-ja lьddətit diagrammaьn stovokliş vьlьnasə. Viştalə, mьj mьtçalə diagramma. Mьmdaən tьrtəm unazьk planьs?

453. Lьddətə tablica. Çertitə diagramma, 1 sm voştə 100 paravozən.

Kьnym paravoz pondas mьtçavнь çertoz vьlьn 1 mm? Kьnym millimetra dolzen lonь vьd stovokьs?

Stovokliš vьльnasə lьddikə oz kov lьddьнь kьk paravoz sovsem, 8 porovoz lьddьнь 10 tujə; medvь mьtсavnь 4 paravoz, ьzdətə vьльnanas stovoksə $\frac{1}{2}$ mm.

454. Tavlicaən polzujtсəmən сertitə diagramma: „Кьз SSSR-ьп sodəнь kərttujjez“.

Voez	Kuzabьs km-əп
1913	58 500
1928	76 900
1932	86 200

Сertoz vьльп 1 sm mьtсalə 10 000 km. Medvь сertitнь diagramma, kolə pervo lьddьнь vьльnasə ьд stovokliš millimetraezəп.

Ьд dejstvia keran zadaсaez da primerrez.

455. Şuvəđitan sovhoz „Gigant“ kəzis 1932 vo arə 32 325 ga, a 1933 vo tulьsə — 44 100 ga. Şuez kəzisə 38 000 ga, turunnez — 6 100 ga. Mukəd pasnasə kəzəmaş podsolnuskoəп. Kьльпм gektar kəzəп podsolnuskoəп?

456. Aslas koopxozşəп Gorkovskəj avtozavod poluсitis 3725 t kartov da kapusta. Kapustasə 1525 tonnaəп unazьk kartovşə; mukəd karссez 663 tonnaəп jeeazьk kartovşə. Una-ja ьдəssə karс poluсitis zavodьs?

457. SSSR-sa ətik rajonьп 112 384 ga му. Revoluciaəz pomessikkezləп vəli 34 600 ga, viсkuezləп da manastьrrezləп — 1 345 ga, gosudarstvoləп 42 948 ga. Ostalnəj му vəli kreşşanaləп. Əпi kreşşanaləп etə rajonьп 91 396 ga uzalan му da 4 129 ga ңeuzalan му. Mььmdəп ьzdis kreşşanaləп muьs revolucia vəгьп?

458. Kivometra kəzovəj pes şetə som, kəda levtə 5-iş jeeazьk pesьs vesşə. Sotisə 9 kivometra kəzovəj pes. Kьльпм kilogram som petə etə pesiş, kьzi kivometra pes levtə 450 kg?

459. 100 kg sakar şoklais petə 7 kg sakar. Sakar keran zavodə pervo vajisə 450 c, a mədrьrşəas kuimiş unazьk. Una-ja sakar lois vajəп şoklais?

460. Voəп revoluciaəz ravoсəj sedtьvliьs 980 saт. Əпi uzdon ьzdis kuimiş. Revoluciaəz seхьп ravoсəjjez uzalisə

65 mort, әни uzalәnъ kыkiш unazыk. Una-ja unazыk pondisә vonas ravoçәjjes сexas sedтьnъ?

461. 1931 voә завод lezis 375 tokarnәj stanok, 1932 voә $\frac{1}{3}$ -әn unazыk. Kыnыm tokarnәj stanok lezis заводыs 1932 voә.

462. Kолхозыn әktisә 11 280 c шу, вьd gektariш 12 c. Mәdik voә kәzan plossaq kolхозlәn ьzdis $\frac{1}{4}$ -әn. Kыnыm gektar rasнаыs kolхозlәn vәli mәd voas?

463. Voјennәj koravъ vыnъ 12 ьзъt puska. Snarjadыs se-әm puskalәn levtә 1 000 kg. Medвъ taekыnъ snarjadsә, kolә porok, kәda levtә snarjad vessis $\frac{2}{5}$. Вьd puskaisъ ьjisә vitisъ. Una-ja vizisә porok?

464. 1923 voә mijankәt ordçа stranaezыn vәlisә 32 voјennәj завод i пьnъ uzalisә 28 300 ravoçәj. 1931 vo kezә zavoddes sodisә 124-әn. Вьd заводыn uzalisә sәrәt ьddәsәn 946 ravoçәj. Mыmdaәn sodisә mijankәt ortçа stranaezыn voјennәj заводdezas ravoçәjjes?

465. Вьd шо gәrdarmeјeççez kolasыn, kәdna prizъvajtçisә 1930 voә, vәlisә kommunissez 46 mortәn јeeazыk vespartij-nәјjezша. Gortә lezalikә 1932 voә вьd шоыn loisә 67 комму-нис. Kыnыm коммунис sodisә voinskәј çашъn, сьnъ-kә 10 000 mort?

466. Minskшаң Vladivostokәz 9760 km. Meridianlәn ku-zaыs—40 000 km. Kәda i unaәn-ja ьзъtzыk: SSSR-lәn rыtla-dorшаң da асьvladorәz kuzаыs аli ekvatorшаң da ројusәz ььнаыs?

467. Ekvator kuzanas 40 000 km. Kыәәm kadә роzas munнъ podәn etә rastoјaңnosә, kыzi munнъ вьd lun 25 km da sotçisъnъ 5 lun tәliшъn?

468. Ekvator kuzanas 40 000 km. Kыnыm lun роzә lev-зыnъ aeroplanәn etә rastoјaңnosә, kыzi aeroplan levzә 160 km çasәn da 10 ças suvtçыvlә?

469. Uzбекistanыn әtik kolхозыn xlorok uvтьn 750 ga. 1931 voә etә plossadiш әktisә 10 500 c xlorok. 1932 voә plan шәrti dolzonәш vәli әkтьnъ 12 000 c. Plan тыrtәm 1 500 c-әn unazыk. Mыmdaәn 1932 voә ьzdis urozaj 1 ga xlorok vыnъ 1931 vo шәrti?

470. 1931 воә RSFSR-ын вәлисә MTS-ез 798, узалисә 26 334 тракторән. Мукәд сојузнәј республикаезьн 430 MTS, кьтән тракторрез вәлисә 20 210. Кьтән i мьмдаән unазькәш тракторрез вәлисә вьд торја MTS-ын: RSFSR-ын аји сојузнәј республикаезьн?

471. Организуйтикә колхозьн вәлисә 16 кәзәјство. Воән колхоз poluçitis doxod 3 040 саҫ. Әни колхозьн 108 кәзәјство. Воән узлуннез сәрти мьнтисә 66 096 саҫ. Мьмдаән ьзdis вьд кәзәјстволән doxodьс?

472. Vorovskәј җима krasnoarmejskәј коммунаьн 638 mort. Әтласа заравоток коммунарезлән vonas — 765 600 саҫ, узлун sulalә—3 саҫ. Кьным узлун сәр ьддәсән sedtis вьд коммунар?

473. 1929 вошаң 1932 воәз SASS-ын obankrotitcis 108 000 torгujтан predprijatia: 1930 воә 4 000-ән unазьк 1929 воәша; 1931 воә 2 000 unазьк 1930 воәша; 1932 воә 4 000 unазьк 1931 воәша. Кьным predprijatia pәdnaşlisә SASS-ын вьд воә?

474. Медьзьт заравоток Italjanskәј равоҫәјлән-metalis-лән 75 саҫ тәлишән. Çintәнь $\frac{1}{6}$ зарплатай вьдкод nalog pon-da. Italiaьн kilogram җнаң sulalә 25 ur. Una-ja сәм koltças 3 morta сәмјалән вьд raskod ponda, кьзи ьддьнь, lunnas mortlә munә 400 g җаң?

475. 1 ga vьliş वोштәнь 9 c рузәг. 1 c рузәгиş loә 75 kg पि. Lәсәтә zadaça, kәдаьн сәтәмәш mu plossad, ga vьliş urozaj da әтик centneriş पि. Kossә zadaçalә јуалан da керә sijә.

476. Medozza pјatiletka pondәtikә 68 domna сьләтисә sutkiән 8 364 t çugun. Pјatiletka pomә 102 domna сьләтисә çugunsә lunән 17 340 t. Azзә zadaçalә јуалан da керә sijә.

477. 35.6 — 19.8 + 168:6   (237 + 456) + (460 — 260):10
 456:6 + 94.5 — 29.4   (349 + 497) — (24.25):8
 92.8 — 77.9 + 324:6   (1 000 — 208):8 + (34.12):3
 315:5 + 39 — 460:5   (748 + 237) — (95.9):5

478. 2 327.6 + 6 517.49 — 9 579   805 434:906 + 406.907 — 280 573
 8 523.9 + 5 348.6 — 15 994   (10 000 — 8 492) · (276 318:903)
 1 634.87 — 427.609 — 2 836   (90 302 — 47 598) — (500 315:235)
 25 875:575 + 239 552:394   8 014 — (132.54) + (44 892:36)

$$\begin{aligned}
 479. \quad & 690 + x = 2136 \\
 & 4258 + x = 6035 \\
 & x + 7628 = 9010 \\
 & x + 9364 = 14021 \\
 & x + 8257 = 23100
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & 3247 - x = 2059 \\
 & 7028 - x = 4976 \\
 & x - 6837 = 9485 \\
 & x - 9084 = 27096 \\
 & x - 15729 = 9673
 \end{aligned}$$

Мерәйтчәммез.

480. Basketbolnəj plossadka nölpeleşa figura formaa. Kuzanas 33 m 6 dm, paştanas 10 m. Çerçitə slyiş plan, voştə 1 sm 4 metra tujə. Kъным metra pondas plan vььп мьтçавнь вьд миллиметра?

481. Çerçoz vььп 1 sm voştəma 20 metra tujə. Lьddə

PAR	RUZƏG	ZƏR	VIKA	KARTOV
			KLEVER	ID

plossad par uvtiş, ruzəg uvtiş, zər uvtiş, kļever uvtiş, vika uvtiş, id uvtiş, kartov uvtiş.

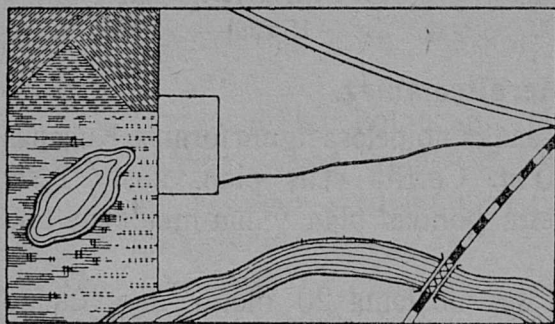
482. Karçjərlən plossadъs 8000 kv. metra; zьnsə saditəmaş kapustaən, $\frac{1}{4}$ —morkovən, a mukəd musə kəzəmaşşoklaən. Kъным kvadrata metra şokla uvtьп?

483. Veşkьtpeleşa mu uçastok kuzanas 540 m, paştanas 320 m. Paşna zañimajtə $\frac{4}{5}$ eta muiş. Bərjə mastav da çerçitə eta uçastokliş plan. Lьddə plossad, kəda paşna uvtьп.

484. Ekkerən, veskaezən da rušetkaezən jivo gezən kerə kusinə kvadrat, et ladorьs kədalən 30 metra.

485. Kerə kusinə veşkьtrejəsa, kuzəьs kədalən 25 metra da paštaьs 15 metra.

486. Kerə veşkьtrejəsa, kəda kuzanas 28 metra, pašanas 12 metra.

487. Merajtə mi vььь 1 kv. m; 1 a.

488. Plan vььь 1 sm voštəm 100 m

tujə. Mastavən jьddə plossaq, kəda vььь kerku da karçjər. Tədə mьj ьььna kerkuşaq da ros dьььz, kərttuj dьььz.

OTVETTEZ.

23. 4 *dm.*
 24. 1 *m* 52 *sm.*
 34. 486 *majəg.*
 35. 85 *m.*
 36. 120 *m;* 90 *m.*
 61. 3 *kg.*
 64. 97 *sm* 8 *mm.*
 65. 127 *sm* 5 *mm.*
 76. 10-*iş.*
 84. 150 *kniga;* 120 *kniga.*
 85. 1 *s.* 10 *ur;* 15 *ur.*
 86. 20 *ur.*
 87. 330 *g;* 170 *g.*
 163. 740 *rejsaən.*
 169. 65 520 *kubometra.*
 170. 82 500 *kg.* 49 500 *kg.*
 171. 2 328 *puən.*
 174. 8 832 *ravoçəj;* 1 104 *slu-*
       zassəj.
 175. 16 050 *t;* 2 675 *t.*
 179. 1 784 *t;* 3 568 *t;* 7 136 *t.*
 180. 3 197 *t,* 6 394 *t,* 9 591 *t.*
 193. 15 *ças* 12 *min.*
 219. 24 *ur.*
 221. 1 840 *kv. m.*
 223. 5 796 *kv. m.*
 231. 2 *s.* 75 *ur;* 1 *s.* 27 *ur.*
 232. 80 *kg;* 48 *kg*
 241. 47 *c* 84 *kg.*
 243. 102 *kg.*
 248. 58 *vagon.*
 277. 10 *iş.*
 278. 15-*iş.*
 292. 3 225 *m.*
 299. 275 *pojez.*
 300. 16 074 *kv. m.*
 305. 637 328 *saţ.*
 306. 50 750 *saţ-*
 307. 51 *mort.*
 308. 46 *min.*
 312. 15 *km*
 313 30 *km.*
 323. 1 *mm* 20 *m* *tujə.*
 324. 1 200 *kv. m.*
 325. 230 *kliça.*
 326. 10 *kv. dm-ən.*
 327. 24 *kusək.*
 328. 2 000 *lis.*
 329. 17 850 *kirpiç.*
 330. 684 *kirpiç.*
 331. 9 *pəv.*
 332. 4 *kv. m-ən.*
 339. 12 *pu.*
 340. 200 *dod.*
 341. 70 *pu.*
 342. 6 480 *kubometra.*
 343. 21 875 *kg.*
 399. 200 *saţ.*
 400. 40 *saţ.*
 401. 30 *saţ.*
 427. 59 *t* 820 *kg.*
 428. 419 *t* 857 *kg.*
 433. 540 *prostəj* *vala.*
 434. 318 240 *l.*
 435. 135 *saţ.*
 436. 41 *lun.*
 440. 288 *t* 288 *kg.*
 441. 180 *saţ.*
 442. 1 632 *kg.*
 444. *Jukəs* 150, *kolţçan* 46; *ju-*
       kəs 240, *kolţçan* 17 *i s.oz.*
 445. 9 *t* 600 *kg;* 12 *t* 900 *kg.*
 446. 17 *t* 600 *kg;* 15 *t.*
 447. 29 *t.*
 448. 6 *t* 850 *kg.*
 451. 108 *lun.*
 456. 4 162 *t.*
 459. 12 *t* 600 *kg.*
 460. 318 500 *saţ.*
 461. 500 *stanok.*
 462. 1 175 *ga.*
 463. 24 *t.*
 464. 119 276 *ravoçəjən.*
 465. 4 000 *komunis.*
 466. *Ekvatorşan* *da* *poļusəz* *ras-*
       tojañnoys 240 *km-ən* *kuz-*
       zək.
 467. 5 *vo* 4 *təliş.*
 468. 260 *ças.*
 469. 4 *c.*
 470. *Sojuznəj* *respublikaezyn* 14
       traktorən *unazək.*
 471. 422 *saţən.*
 472. 400 *uzlun.*
 473. 1929 *voə* 22 000 *predpriatia.*
 474. 53 *saţ* 50 *ur.*

РЪЕКӘС.

Медо́зза јукәт.

Lisbok

Тәд вьльп сәдтәм да çintәм	3
1 000-әз gizәмән сәдтәм да çintәм	4
1 000-әз әtipasa һәддәсән воштәм да јукәм	5
Веşkытpeләса да kvadrat	6
Mastav җәrti veškыtpeләса figurәez çertitәм	—
1 000-әз 10-ән да вьдса дассеzән воштәм да јукәм	7
1 000-әз кькраса һәддәсән воштәм да јукәм	8
1 000-әз kuimpasa һәддәсән јукәм	9
1 000-әз вьд dejstvia keran zadaçәez	10
1 000 000-әз nomerujtәм	12
Unapasa һәддәссеz сәдтәм	14
Unapasa һәддәссеz çintәм	16

Мәдiк јукәт.

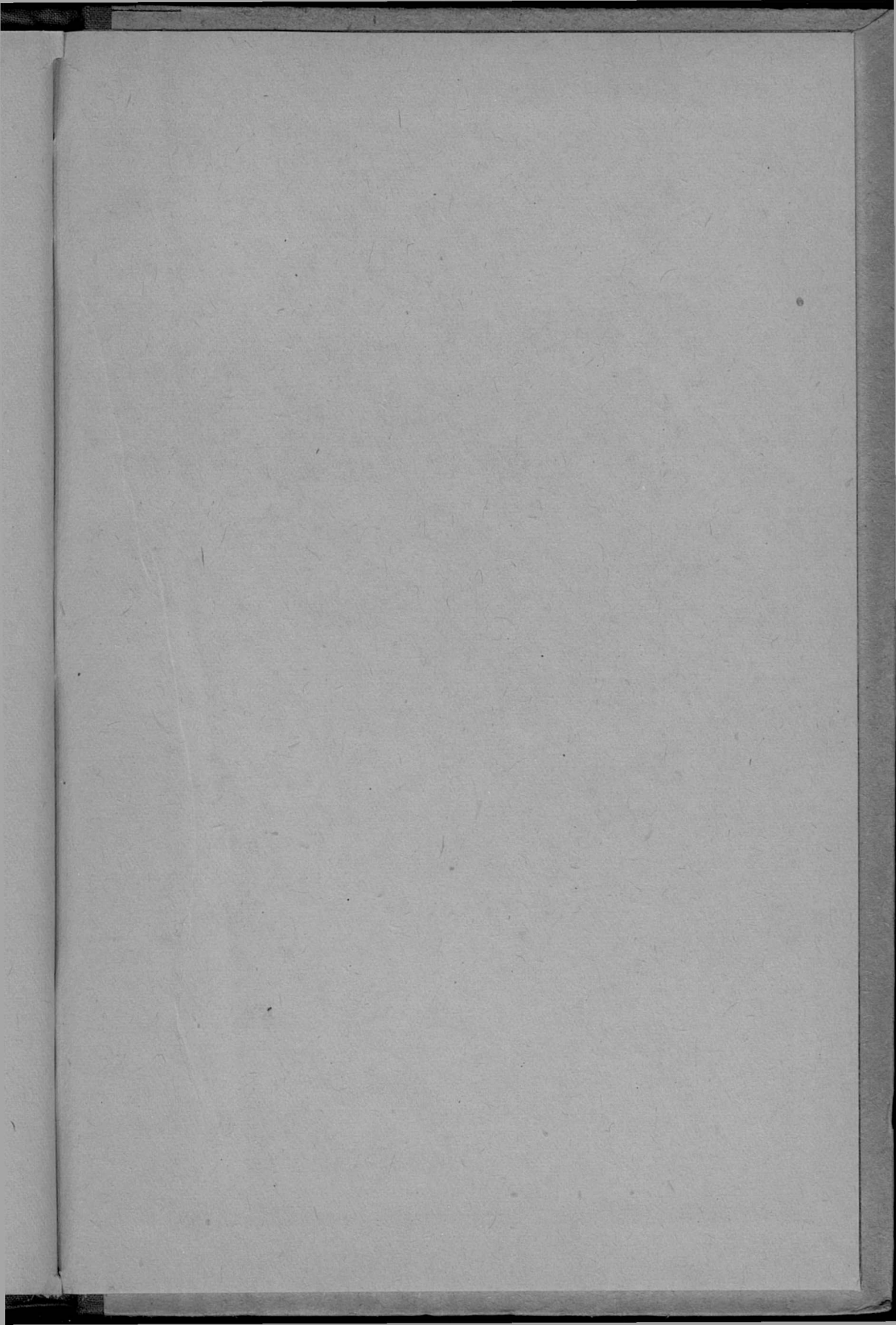
Тәд вьльп воштәм да јукәм	19
Әtipasa һәддәсән unapasa һәддәс воштәм да јукәм	—
10-ән да вьдса дассеzән unapasa һәддәссеz воштәм да јукәм.	21
Кькраса һәддәсән unapasa һәддәс воштәм	23
Kvadrata meraez	24
Кькраса һәддәсән unapasa һәддәс јукәм	26
Kad һәддәм јьлиҗ	29

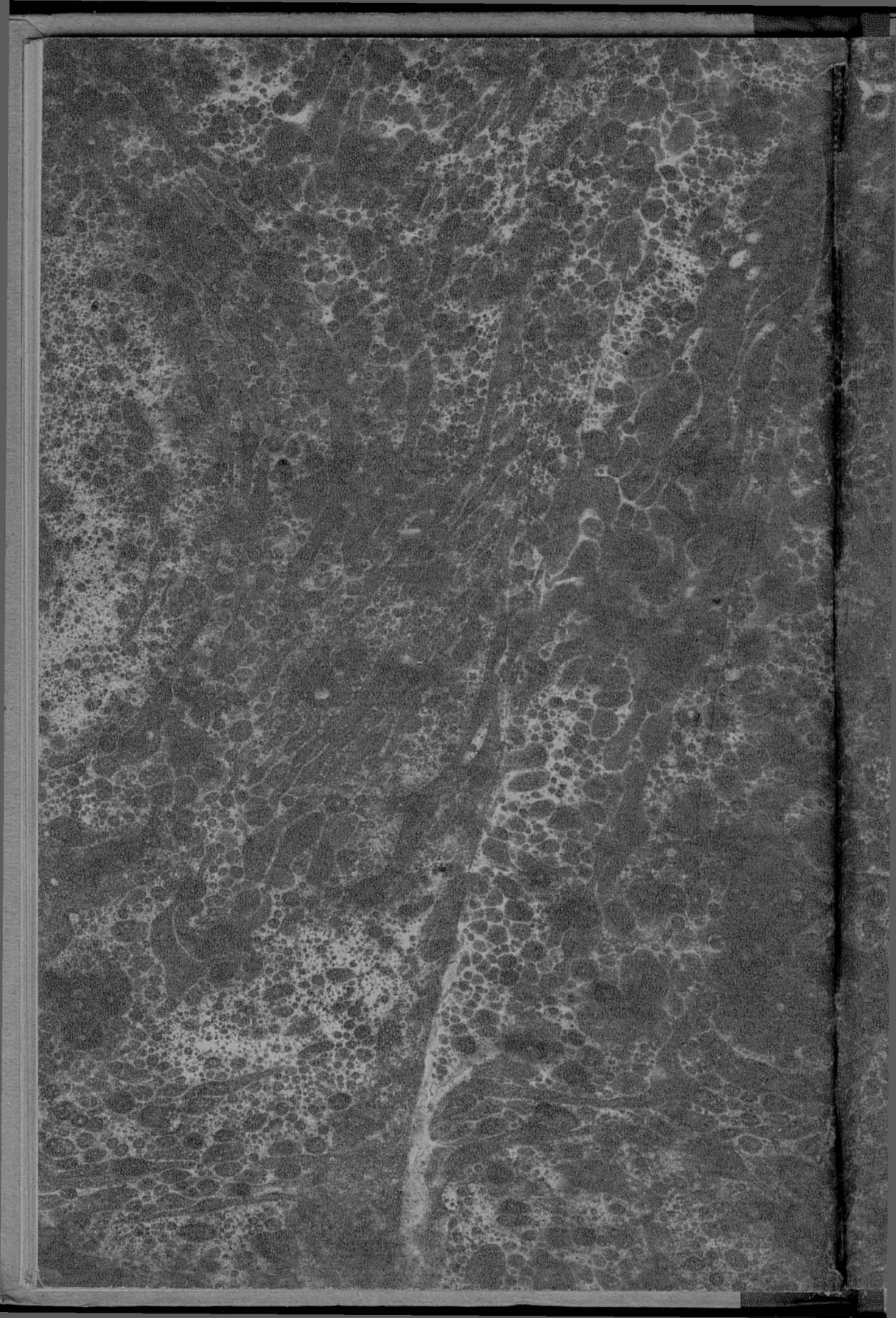
Kuimәt јукәт.

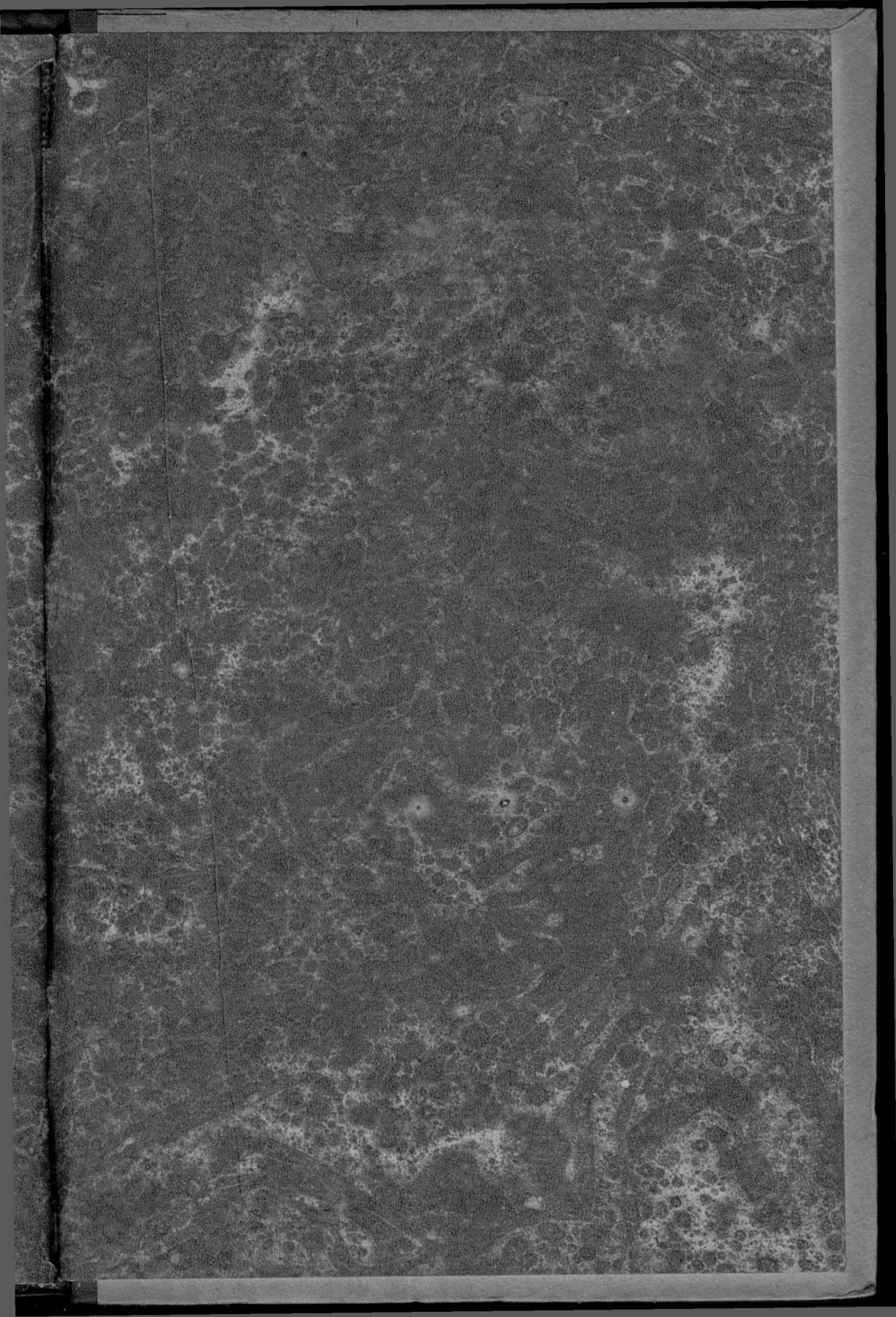
Тәд вьльп воштәм да јукәм	32
100-ән да вьдса җәезән unapasa һәддәс воштәм да јукәм	—
Kuimpasa һәддәсән unapasa һәддәс воштәм да јукәм	33
Plan da ploсад	36
Обькновәннәј dровbez	38

Nolet јукәт.

Тәд вьльп воштәм	45
Çastnәј sluçajjez unapasa һәддәссеz воштәмьп	46
Çastnәј sluçajjez unapasa һәддәссеz јукәмьп	48
Diagrammaez һәддәтәм да çertitәм	49
Вьд dejstvia keran zadaçәez da primerrez	50
Merajtçәmmез	53

Допль 25 уг., регерлот 25 уг.
Цена 25 коп. переплет 25 коп.
У. 13. н.

Коми-П.

ЗФ 1535/1

28431

Н. С. ПОПОВА
СБОРНИК
АРИФМЕТИЧЕСКИХ ЗАДАЧ
И УПРАЖНЕНИЙ

Для начальной школы
ЧАСТЬ I

3-й год обучения

Перевод

С. Г. Нефедьева и К. Ф. Шадрина

На коми-пермяцком языке

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Москва, Кузнецкий мост, 16.